

Johanna Oikari
Annukka Saulio

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2023

KOTOUTTAVASTA VARHAISKASVATUKSESTA TAVANOMAISEEN PÄIVÄKOTIIN

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia siirtymisestä

TIIVISTELMÄ

Johanna Oikari ja Annukka Saulio

Kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin – Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia siirtymisestä

50 sivua, 2 liitettä

Kevät 2023

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus

Sosionomi (AMK)

Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin Turussa toimivan kotouttavan varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle kolmevuotiaiden lasten siirtymisprosessia tavanomaiseen päiväkotiin varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmasta ja siihen liittyviä onnistumisia, haasteita ja kehittämiskohtia. Opinnäytetyö oli tutkimuspainotteen ja siinä haastateltiin yhteensä viittä varhaiskasvatuksen työntekijää sekä kotouttavasta varhaiskasvatuksesta että päiväkodeista, jossa oli kotouttavasta varhaiskasvatuksesta siirtyneitä lapsia. Opinnäytetyön tutkimuksessa lähestyttäväksi valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimusaineisto koottiin yksilöhaastattelujen avulla käyttäen teemahaastattelua.

Tutkimusympäristönä toimivat Turun kotouttavan varhaiskasvatustoiminnan lisäksi kaksi Turussa sijaitsevaa päiväkotiä, joihin oli siirtynyt kotouttavasta varhaiskasvatustoiminnasta lapsia viimeisen kahden vuoden aikana. Haastatteluissa kysymykset jaettiin kolmen pääteeman alle: siirtymisen vaiheet, siirtymisessä lapsen tukeminen sekä työntekijöiden kokemukset siirtymistä. Kaikki haastattelut toteutettiin etäyhteyksiä hyödyntäen videon välityksellä.

Haastatteluissa saatujen vastausten perusteella kotouttavasta varhaiskasvatuksesta siirtyvät lapset kokevat onnistumisia jo kotouttavassa varhaiskasvatustoiminnassa ja siirtymistä tukevat kotouttavassa varhaiskasvatuksessa opitut toimintamallit ja kielen alkeiden oppiminen. Vastausten perusteella haasteita ilmeni vastaanottavan päiväkodin ja kotouttavan varhaiskasvatuksen välisessä viestinnässä sekä siinä, minkä verran vastaanottavan päiväkodin henkilökunta ehtii tai kykenee perehtymään siirtyvän lapsen varhaiskasvatustaustaan eli siihen, onko lapsi ollut kotouttavassa varhaiskasvatuksessa vai ei ja millä tavalla lasta voidaan tukea yksilöllisesti siirtymässä.

Asiasanat: varhaiskasvatusikäiset lapset, kotoutuminen, kotouttava toiminta, kielen kehityksen tukeminen, nivelvaiheet, kielitietoisuus

ABSTRACT

Johanna Oikari and Annukka Saulio

Transition process of multilingual children moving to common early childhood education – The experiences of early childhood education workers

50 pages, 2 appendices

Spring 2023

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services, Early Childhood Education and Care

Bachelor of Social Services

The aim of this thesis was to survey the transition process of children under 3 years old in the inclusive early childhood education operating in Turku from the point of view of early childhood education workers, and related successful processes, challenges and areas for development. The purpose was to identify and recognize the challenges and developmental opportunities and successes related to the transition process of multilingual children moving to regular early childhood education.

The thesis was research-oriented and five early childhood education workers were interviewed in it, both from integrated early childhood education and from kindergartens with children transferred from integrated early childhood education. Qualitative research was chosen as the approach in the research of the thesis. The research material was gathered with the help of individual interviews using a theme interview. In addition to integrated early childhood education, two day care centres located in Turku, to which children from integrated early childhood education had been transferred in the last two years, served as the research environment.

In the interviews, the questions were divided under three main themes: stages of the transition, supporting the child during the transition, and employees' experiences of the transition. All interviews were conducted using remote connections via Teams.

Results show that the children transitioning from integrated early childhood education already experience successes in integrated early childhood education activities, and the transition is supported by the activity models learned in integrated early childhood education and learning the basics of language. The results indicate that challenges appeared in the communication between the receiving kindergarten and the integrating early childhood education and to what extent the staff of the receiving kindergarten have time or are able to familiarize themselves with the early childhood education background of the transitioning child, i.e. whether the child has been in an integrating early childhood education or not and how the child can be individually supported in the new transition.

Keywords: early childhood children, integration, integration activity, supporting language development, joint stages, language awareness

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 MONIKIELINEN JA -KULTTUURINEN SUOMI.....	6
2.1 Maahan muuttaneet Suomessa	6
2.2 Monikielisyys osana yhteiskuntaa	7
2.3 Kotoutuminen ja kotoutumissuunnitelma.....	9
2.4 Kotoutumisen käsitteitä	10
2.5 Osallisuuden merkitys kotoutumisessa	11
3 VARHAISKASVATUS MONINAISUUDEN ÄÄRELLÄ.....	13
3.1 Varhaiskasvatustilanne ja siihen liittyvät säännökset	13
3.2 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus	17
3.3 Pedagogisia menetelmiä moninaisuuden huomioimiseen.....	19
3.4 Alle kolmevuotiaat varhaiskasvatuksessa	21
3.5 Nivelvaihe ja lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa.....	22
4 TARKOITUS, TAVOITE JA TYÖELÄMÄYHTEISTYÖKUMPPANI.....	25
4.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	25
4.2 Opinnäytetyön yhteistyökumppani	26
5 TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTON KERUU JA SEN ANALYYSI.....	28
5.1 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä	28
5.2 Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmä	29
5.3 Opinnäytetyön aineiston analyysi.....	30
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	34
6.1 Siirtymän vaiheet	34
6.2 Siirtymisessä lapsen tukeminen	35
6.3 Työntekijöiden kokemukset siirtymistä; haasteet ja onnistumiset	38
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	41
7.1 Tulosten tarkastelu.....	41
7.2 Eettiset lähtökohdat ja luotettavuus.....	44
7.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet	47

7.4 Ammatillinen kasvu	48
LÄHTEET.....	51
LIITE 1. Haastattelukysymykset.....	57
LIITE 2. Saatekirje	58

1 JOHDANTO

Syrjäytymisen ja eriarvoistavien koulutuspolkujen syntyminen ennaltaehkäiseminen alkaa jo varhaiskasvatuksessa lasten oppimisen pedagogiset ratkaisut ja tutkimuodot huomioimalla (Arvola, 2021). Tämä opinnäytetyö käsittelee alle kolmevuotiaiden maahanmuuttajataustaisten lasten siirtymistä kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmaa siirtymisprosessista. Eri kulttuuri- ja kielitaustaiset lapset näyttäisivät olevan tuen tarpeessa kiinnittyäkseen varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin erityisesti sosiaalisissa tilanteissa ja metakognitiivisten taitojen sekä kielen oppimisessa (Arvola, 2021).

Opinnäytetyö on tutkimuspainotteinen ja se toteutettiin yhteistyössä kahden Turussa toimivan päiväkodin sekä Turussa kotouttavaa varhaiskasvatusta tarjoavan maahan muuttaneiden kotiäitien lasten lastenhoitoryhmän kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia sitä, mitä tapahtuu siinä vaiheessa, kun maahan muuttaneen vanhemman lapsi päätetään siirtää kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin ja miten prosessi etenee. Opinnäytetyössä haastateltiin varhaiskasvatuksen työntekijöitä aiheesta sekä kartoitettiin siirtymisprosessiin liittyviä onnistumisia, haasteita sekä kehittämismahdollisuuksia. Opinnäytetyön tavoitteena oli tunnistaa ja tunnustaa lapsen siirtymisprosessiin ja nivelvaiheeseen liittyvät haasteet ja kehittämismahdollisuudet sekä onnistumiset.

Suomessa monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa näkyy entistä enemmän ja siksi aihe on ajankohtainen. Tilastokeskuksen mukaan Suomen maahanmuuttajataustainen väestö on kasvanut tasaisesti viimeisen kahden vuosikymmenen aikana ja ulkomaalaistaustaisia oli vuonna 2021 Suomessa 469 633 (Tilastokeskus, i.a.-b.). Haastattelujen sekä oman kartoituksemme perusteella ilmeni, että kotouttavaa varhaiskasvatusta tarjoavaa toimintaa on Suomessa muutamissa kaupungeissa, mutta se on vasta hyvin pienimuotoista eikä toiminta ole valtakunnallisesti tai yhtenäisesti organisoitua. Tutkimuksessamme keskityimme nimenomaan Turun kaupungin KOTO-toimintaan ja sen kotouttavaan varhaiskasvatus-toimintaan.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin viittä varhaiskasvatuksen kasvatus-, hoito ja johtotehtävissä toimivaa henkilöä aiheesta. Kaikilla haastatteluihin osallistuneilla varhaiskasvatuksen työntekijöillä oli kokemusta kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tai sieltä siirtyneistä lapsista tavanomaisessa päiväkodissa. Koko opinnäytetyön prosessin ajan tiivistä yhteistyötä tehtiin sekä päiväkotien että kotouttavan varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa. Opinnäytetyön aihe nousi työelämän tarpeista, kun kotouttavan varhaiskasvatuksen toimintaa kartoitettiin ja keskusteltiin toiminnassa mukana olleiden työntekijöiden kanssa.

2 MONIKIELINEN JA -KULTTUURINEN SUOMI

2.1 Maahan muuttaneet Suomessa

Laissa kotoutumisen edistämisestä maahanmuuttaja tarkoittaa henkilöä, joka on muuttanut Suomeen ja oleskelee maassa hänelle myönnetyllä luvalla, on saanut rekisteröidyn oleskeluoikeuden tai joka on saanut oleskelukortin muun kuin matkailun tai siihen verrattavissa olevan lyhytkestoisen oleskelun perusteella (L1386/2010 3. §). Suomeen muutetaan monista syistä, kuten työn perässä, perhesyistä, pakolaisuuden tai turvapaikan hakemisen vuoksi. Ulkomaalaistaustaisia ei ole mahdollista tarkastella yhtenäisenä ryhmänä, heissä on paljon korkeasti ja matalasti koulutettuja ihmisiä. Äidinkieliä on satoja ja koulutusrakenne on polarisoitunutta. (Santamäki-Vuori, 2020.)

Maahan muuttaneista lasten osuus alkoi kasvaa Suomen ottaessa vastaan perheellisiä maastaan pakenevia ihmisiä 1990-luvulla. Myöhemmin pakolaistaustaisten lasten määrää ovat kasvattaneet lisäksi perheenyhdistämiset. Suomen sisällä maahanmuuttajataustaisen väestön jakautuminen alueittain vaihtelee. Vuonna 2021 ulkomaalaistaustaisia Suomen väestöstä oli 8,5 prosenttia eli hieman alle 470 000. Selkeästi enemmän ulkomaalaistaustaisia koko maan keskiarvoon verrattuna asui Ahvenanmaalla, eli 17,3 prosenttia ja Uudellamaalla 15,7 prosenttia. Yli puolet ulkomaalaistaustaisista asui Uudellamaalla. Erityisesti 1990-luvulla ensimmäinen Suomeen suuntautuvan maahanmuuton kohde oli Helsinki, josta myöhemmin ovat ulkomaalaistaustaiset siirtyneet muualle pääkaupunkiseudulle. (Tilastokeskus, i.a.-a.)

Kasvanut maahanmuutto ja pakolaisten sijoittaminen kuntiin ovat kasvattaneet Suomen muiden alueiden ulkomaalaistaustaista väestöä. Viime vuosien aikana Suomessa muualla asuvan ulkomaalaistaustaisen väestön muuttoliike on ollut Uudellemaalle melko vilkasta. Ulkomaalaistaustaisella viitataan henkilöön, jonka molemmat vanhemmat tai ainut tiedossa oleva isä tai äiti on syntynyt ulkomailla. (Tilastokeskus, i.a.-b.)

2.2 Monikielisyys osana yhteiskuntaa

Suomessa asui vuoden 2021 loppupuolella 458 000 vieraskielistä henkilöä, eli 8,3 prosenttia koko väestöstä. Vieraskieliseksi luetaan henkilö, joka puhuu äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea. Vieraskielisten määrä edellisestä vuodesta kasvoi yli 25 100 eli 5,8 prosenttia. (Tilastokeskus, i.a.-a.)

Käsite monikielisyys viittaa muun muassa kielenoppimiseen koulussa tai perhepiirissä tapahtuvana sekä lisäksi erilaisten varieteettien ja kielten käyttöön arkisissa viestintätilanteissa, erilaisissa instituutioissa ja töissä. Lisäksi monikielisyys viitataan ryhmien ja yksilöiden kielitaitoon sekä muihin yhteyksiin, joissa monet kielet kohtaavat. Monikieliset ilmiöt liittyvät niin virallisiin kieliin, alueellisiin kieliin, vähemmistökieliin kuin myös maahanmuuttajakieliin sekä myös laajemmin ymmärrettynä erilaisiin kielivariantteihin kuten murteisiin. (Latomaa ym., 2016, s. 15.)

Eurooppa maanosana on muihin maanosiin verrattuna poikkeuksellisen yksikielinen. Eurooppa koostuu kielellisesti kansallisvaltioista, jotka ovat harvinaisen yhtenäisiä ja joiden väestöt pääosin ovat yksikielisiä. Myös kielellisesti Eurooppa on köyhin, sillä alun perin puhuttuja kieliä on vain kolme prosenttia siitä, mitä maailmassa on yhteensä kielivariantteja. Monikielisyys ilmiönä ei ole kuitenkaan uusi asia, vaikka sitä koskeva tutkimus ja julkinen keskustelu ovatkin merkittävästi lisääntyneet viime aikoina. Esimerkkejä ryhmistä, jotka puhuvat muita kieliä ja kommunikaatiosta erikielisten ryhmien välillä on löydettävissä niissä muistiinpanoissa, joita jo ensimmäiset historioitsijat ovat tehneet. Lisäksi monikielisestä menneisyydestä todistavat arkeologiset aineistot. (Latomaa ym., 2016, s. 15–16.)

Entistä enemmän nykyisin puhutaan kaksikielisyyden sijaan tai rinnalla monikielisyydestä ilman, että määritellään tarkemmin kielten määrää. Toisen tai kolmannen kielen oppimisesta kyllä puhutaan, mutta myöskään nämä termit eivät viittaa lukumäärään kielistä: toinen kielihän voi olla kuinka mones tahansa. Olennaista on se, että sitä käytetään oppimisympäristön arjessa. Suuressa osassa

maailmaa monikielisyys on ollut aina normaalia, kun taas Suomessa on yksikielisyys ollut pitkään normi. Monikielisyyden ovat nostaneet jokaisen tietoisuuteen erikielisten ihmisten muuttaminen Suomeen, suomalaisten opiskelu ja työskentely muissa maissa ja kansainvälisten parisuhteiden yleistyminen. (Martin, 2016.)

Vaikka monikielisyys on arkipäiväistynyt, se edelleen pohdituttaa perheissä ja varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen kautta monikielisyydestä on kuitenkin osoitettu olevan lapselle kiistatonta hyötyä. Monikielisyys näyttäisi edistävän lapsella koulumenestystä ja mahdollistavan elämässä laajan valintojen kirjon. Tehtävissä, jotka vaativat valikoivaa tarkkaavaisuutta, lapset selviytyvät paremmin. He ovat myös taitavia kielen ilmiöiden havaitsemisessa ja kielen analysoimisessa. Monikieliset lapset oppivat vieraita kieliä tavallisesti yksikielisiä helpommin. Kaksikielisyydellä näyttäisi olevan hyötyä luovuuden tukemisessa. Ympäristön tulisi tarjota lapselle mahdollisuuksia oppimiseen sekä asennoiduttava kieliin myönteisesti, jotta kehitys etenisi näin myönteisellä tavalla. Tällöin lapselle mahdollistuu ehjän, monikielisen identiteetin synty, jossa eri kielet ovat resursseja. (Mård-Miettinen & Vaarala, 2016.)

Euroopan parlamentti (2019) määrittelee monikielisyyden seuraavasti: EU:ssa monikielisyys ymmärretään yksilöiden, ryhmien, instituutioiden sekä yhteiskuntien kykyinä olla tekemisissä säännöllisesti päivittäisessä elämässä enemmän kuin yhden kielen kanssa. Maailmassa puhutaan tänä päivänä 6000–7000 kieltä. On mahdotonta antaa tarkkaa määrää, koska murteen ja kielen rajaa ei ole määritelty niin tarkasti. Silmiinpistävää on se, että maailman väestöstä 97 prosenttia puhuu noin 4 prosenttia maailman kielistä, kun taas vain noin kolme prosenttia puhuu noin 96 prosenttia muista maailman kielistä. Puolet maailman 7.8 miljardin ihmisen väestöstä jakaa ainoastaan kuusi äidinkieltä. Noin kolme prosenttia maailman kielistä (255) kuuluu Eurooppaan. Suurin määrä puhuttuja kieliä – 2 165 – on löydettävissä Aasiasta. (Katsarova, 2019.)

2.3 Kotoutuminen ja kotoutumissuunnitelma

Kotoutuminen tarkoittaa maahan muuttaneen yksilöllistä prosessia, joka tapahtuu vuorovaikutuksellisesti yhteiskunnan kanssa. Kotoutumiseen sisältyy maahan muuttaneen osallisuuden, yhdenvertaisuuden sekä tasa-arvon lisääntyminen yhteiskunnassa. Jotta kotoutuminen voi tapahtua, se edellyttää maahan muuttaneen henkilön omaa aktiivisuutta sekä sitä, että on yhteiskunnallisesti vastaanottavainen. Lisäksi kotoutuminen vaatii vastaanottavuuteen liittyvää kehittämistä yhteistyössä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Suomessa kotoutumista edistävästä politiikasta ja lainsäädännöstä, kotoutumispalveluihin liittyvästä yleisestä kehittämisestä sekä suunnittelusta, ennakoinnista ja ohjauksesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021a.) Muutto maasta toiseen ravistelee ihmisen identiteettiä. Se saa ihmisen tietoiseksi piirteistä liittyen lähtö- ja tulomaahan, joihin paikoillaan pysyneet eivät ole kiinnittäneet huomiota. Lisäksi paljon on merkitystä myös vastaanottajamaan asenteilla, ilmapiirillä ja kotouttamispolitiikalla sekä sillä, kuinka itselle vieraaseen kulttuuriympäristöön ihminen muuttaa. (Santamäki-Vuori, 2020.)

Kotoutumissuunnitelma on maahan muuttaneen henkilön yksilöllisesti laadittu suunnitelma, johon sisältyvät ne toimenpiteet ja palvelut, jotka tukevat maahanmuuttajan mahdollisuuksia riittävään suomen tai ruotsin kielen taitoon, muihin työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittaviin tietoihin ja taitoihin sekä yhteiskunnan toimintaan osallistumiseen yhdenvertaisena jäsenenä (L1386/2010 11. §).

Kotoutumissuunnitelma voidaan tehdä myös kotoutumislain mukaisesti perheelle, jolloin sen tekeminen kuuluu kunnan vastuulle. Arvioitaessa tarvetta perheelle tehtävään suunnitelmaan, erityistä huomiota kiinnitetään vanhempien koulutuksen ja tuen tarpeisiin sekä niihin edellytyksiin, jotka tukevat ja ohjaavat lapsen tai nuoren kehitystä. Perheen kotoutumissuunnitelma laaditaan monialaisessa yhteistyössä ja se sovitetaan yhteen sekä yksilöllisten kotoutumissuunnitelmien, että perheenjäsenille luotujen muiden suunnitelmien kanssa. Varhaiskasvatukseen osallistuminen edistää maahan muuttaneen perheen lapsen kielen oppimista, kotoutumista sekä muiden koulussa edellytettyjen valmiuksien

kehittymistä. Lapselle yksilöllisesti luotu varhaiskasvatussuunnitelma voidaan yhteensovittaa perheen kotoutumissuunnitelmaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021b.)

2.4 Kotoutumisen käsitteitä

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisema kotoutumiseen liittyviä termejä käsittelevä Kotoutumisen sanasto yhdenmukaistaa syrjintään, yhdenvertaisuuteen ja kotoutumiseen liittyvien käsitteiden käyttöä. Tämä uusi sanasto korostaa maahanmuuttaneiden omaa toimijuutta ja yhdenvertaisuutta. Kotouttamisen sijasta jatkossa tulisikin puhua kotoutumisen edistämisestä. Maahanmuuton ja kotoutumisen käsitteistä on jo pitkään käyty keskustelua, mutta erityisesti viime vuosien aikana käsitteiden uudelleen tarkastelulle on noussut esiin yhteiskunnallinen tarve. Termit, joita käytetään politiikassa ja lainsäädännössä, vaikuttavat asiakastyöhön ja viranomaiskieleen sekä asiakastyöhön, yleiseen keskusteluun ja asenneilmastoon. Termejä on tarkasteltu uudelleen siitä näkökulmasta, ovatko ne edistämässä vai vähentämässä yhdenvertaisuutta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021c.)

Tuloksena termien arvioinnista sanastoon on maahanmuuttaja-termin rinnalle nostettu maahan muuttanut. Selkeämmin jälkimmäinen termi osoittaa sen, että on kyseessä henkilö, joka todella on muuttanut maahan. Sanastotyön olennainen osa on pyrkiminen yhteisymmärrykseen siitä, mihin erilaisilla käsitteillä viitataan. Sanastossa korostetaan maahanmuuttaja-termin osalta sitä, ettei sitä tulisi käyttää viitatessa henkilöihin, joidenka oletetaan olevan maahanmuuttajia pelkästään esimerkiksi nimen, ulkonäön tai äidinkielen perusteella. Termiä tulisi käyttää vain tilanteissa, joissa termi sisältää selittävää arvoa, esimerkiksi tilastoissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021c.)

Saukkonen (2020, s. 19) on Friedrich Heckmanniin (2005) viitaten päätenyt siihen, että kotoutumisen ja integraation käsitteitä on hyödyllistä katsoa neljän kotoutumisen eri ulottuvuuden näkökulmasta. Näitä kotoutumisen ulottuvuuksia ovat rakenteellinen, kulttuurinen, identifioiva ja vuorovaikutuksellinen

kotoutuminen. Rakenteellinen kotoutuminen käsittää aktiivisen osallistumisen ja yhdenvertaisuuden toteutumisen. Siihen kuuluvat työmarkkinoille ja yhteiskunnan taloudellisiin ja sosiaalisiin rakenteisiin sijoittuminen, pääsy eri koulutusjärjestelmiin ja niissä menestyminen, turvalliset ja tarkoituksenmukaiset asuinolot sekä poliittinen osallistuminen ja osallisuus.

Kulttuurinen kotoutuminen taas käsittää kielen oppimisen ja ympäröivän kulttuurin ymmärtämisen. Siinä on kyse erilaisista tiedollisista ja asenteiden, arvojen sekä käyttäytymisen muutoksista. Kulttuurinen kotoutuminen vaatii paikallisten normien ja arvojen sekä yhteiskunnan pelisääntöjen omaksumista tai ainakin niiden ymmärtämistä niin, että jokapäiväinen elämä on sujuvaa ja kulttuuriin liittyvät konfliktit ja ristiriidat ovat harvinaisia. Vuorovaikutuksellinen kotoutuminen sisältää monipuolisten sosiaalisten suhteiden ja verkostojen muodostumisen, jolloin maahan muuttaneella ihmisellä ihmissuhteet ovat monipuolisia ja sosiaaliset verkostot ulottuvat myös kantaväestöön, ja hän voi luottaa myös sosiaalisiin instituutioihin kuten terveydenhuoltoon, poliisiin ja oikeuslaitokseen. Identifioiva kotoutuminen muodostuu yleensä muiden kotoutumiseen liittyvien ulottuvuuksien kehittymisen kanssa. Se tarkoittaa, että ihminen kokee itsensä täysivaltaisena ja yhdenvertaisena jäsenenä uudessa kotimaassaan ja kokee, että hänet hyväksytään osaksi yhteiskuntaa myös muiden taholta. (Saukkonen, 2020.)

2.5 Osallisuuden merkitys kotoutumisessa

Hyvinvointi ja terveys ovat kotouttamisprosessissa tärkeä osa-alue. Tunne osallisuudesta ja onnistunut kotoutuminen kaventavat terveys- ja hyvinvointieroja sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Osallisuus on oikeutta sosiaalisiin suhteisiin, terveyteen, asuntoon, toimeentuloon, koulutukseen ja työhön. Jokaisella tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnan kehitykseen sekä asioihin, jotka koskettavat itseä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2022.)

Maahanmuuttajalasten osallisuutta varhaiskasvatuksessa käsittelevässä tutkimuksessa Arvola ym. (2017) viittaavat siihen, miten vertaissuhteet edistävät lasten osallisuutta ja roolileikkejä sekä myöhemmin yhteiskuntaan kiinnittymistä.

Tutkimuksella selvitettiin, mitkä päivittäiset aktiviteetit edistivät parhaiten lasten osallisuutta. Lasten osallistuminen toimintoihin korreloi heidän osallisuutensa kanssa osoittaen, että tietyssä tilanteessa osallistuminen syventää heillä joukkoon kuulumisen tunnetta huomattavasti. Osallistuminen liittyy kykyyn keskittyä johonkin, mikä on lapsen ulottuvissa. Osallistava toiminta korreloi myönteisesti myös lapsen myönteisten tunteiden kanssa osoittaen läheisen yhteyden osallisuuden ja emotionaalisen hyvinvoinnin välillä. (Arvola ym., 2017.)

Tärkeää on huomata, miten osallistava toiminta on selkeästi yhteydessä vertais-suhteisiin lapsiryhmän tai toisen lapsen kanssa. Tutkimustulos korostaa sitä, miten tärkeä rooli muilla lapsilla on maahan muuttaneiden lasten osallisuuden edistämässä varhaiskasvatuksen kontekstissa. Muiden lasten kanssa jaetussa leikissä lapsilla on mahdollisuus tutustua toisiinsa silloinkin, kun yhteistä kieltä ei ole. Varhaiskasvatuksen opettajat voivat kehittää päivittäisiä menetelmiä, joiden avulla kaikkien lasten olisi helppoa tulla osalliseksi. Osallisuuden kokemusten rakentumisella on ratkaisevan tärkeä merkitys myöhemmin elämässä. (Arvola ym., 2017.)

Myös Dusi ym. (2014) korostavat sitä, miten tärkeitä lasten luomat ystävyyssuhteet ja yhteydet opettajiin ovat uuteen yhteiskuntaan kiinnittyessä. Yhteydet muihin ihmisiin kasvuympäristössä edistävät kouluun ja uuteen yhteiskuntaan kuulumisen tunnetta. Syrjäytymisen kokemukset voimistuvat, kun ikätovereiden kanssa ei jaeta yhteistä kieltä. Kieli ja ystävyys, jotta voi kuulua ja jakaa maailmaa; nämä ovat kaksi olemassaolon ulottuvuutta, jotka värittävät maahan muuttaneiden lasten kokemuksia uuteen maailmaan astuessa. Niin pelot, huolet, ahdistus kuin myös mahdollisuudet, ilot ja toiveet ovat sidoksissa sen kielen osamiseen, jota muut puhuvat. Kieli on vastavuoroisuutta, ymmärrystä sekä symbolinen ja relationaalinen tarve; se mahdollistaa pääsyn ihmisten maailmaan, johon kuulumisen liittyy myös identiteettiin. Muiden puhuman kielen oppiminen mahdollistaa uuteen maailmaan astumisen ja vahvistaa myös halua asettua siihen. (Dusi ym., 2014.)

Hallituksen esityksessä (2022) eduskunnalle liittyen kotoutumisen edistämiseen ja siihen liittyviin lakeihin korostetaan sitä, että maahan muuttaneiden perheiden

lasten mahdollisuuksia varhaiskasvatukseen osallistumiseen jo alle kolmivuotiaana tulisi tukea nykyistä enemmän. Alle kolmevuotiaiden maahan muuttaneiden perheiden lasten varhaiskasvatukseen osallistumisesta ei ole valtakunnallista tutkimustietoa, mutta Helsingissä 1–2-vuotiaiden kohdalla on selkeästi nähtävissä osallistumisasteen ero. On tutkittu, että varhaiskasvatukseen osallistuminen hyödyttää merkittävästi etenkin niitä lapsia, joiden taustalla on muita heikompi suhteellinen asema. Tutkimusten valossa näyttäisi siltä, että alle kolmivuotiaana osallistuminen varhaiskasvatukseen vaikuttaisi myönteisesti lapsen kielenkehitykseen ja kognitiivisiin taitoihin sekä akateemiseen menestymiseen joidenkin vaikutusten jatkuessa nuoruuteen ja sen jälkeiseen aikaan saakka. (HE 208/2022.)

Alle kouluikäisistä maahan muuttaneiden perheiden lapsista osa jää ulkopuolelle varhaiskasvatuksesta, jos vanhempi, joka heitä hoitaa, on pitkällä perhevapaalla työvoiman ulkopuolella. Tilanne, jossa kouluikäistä nuoremmat lapset saattavat jäädä ilman kunnallista varhaiskasvatusta on kotihoidon tuen järjestelmän tuottamaa. Lapsi ei voi osallistua varhaiskasvatukseen, mikäli vanhempi saa kotihoidon tukea alle 3-vuotiaan lapsensa hoitamiseen. Lisäksi usein kotihoitoon jäävät myös nuoremmat lapsen tai nuorempien lasten 3–6-vuotiaat sisarukset, koska lapsen osallistuessa kunnalliseen varhaiskasvatukseen kotihoidon tuen vanhemmasta lapsesta saatava lisä poistuu. Kotihoidon tuen järjestelmällä on vaikutusta lapsen oikeuteen varhaiskasvatuksen saamisesta sekä vanhemman mahdollisuuden osallistua kotoutumiskoulutukseen päiväsaikaan. (HE 208/2022.)

3 VARHAISKASVATUS MONINAISUUDEN ÄÄRELLÄ

3.1 Varhaiskasvatuslaki ja siihen liittyvät säännökset

Varhaiskasvatus on pedagogiikkaa painottava kokonaisuus, joka muodostuu lapsen tavoitteellisesta ja suunnitelmallisesta kasvatuksesta, hoidosta ja

opetuksesta. Varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana. (L 540/2018.) Tavanomaisin varhaiskasvatuksen toimintamuoto on päiväkodissa toteutettava varhaiskasvatus, joka on ryhmämuotoista toimintaa. Pedagogiikka tarkoittaa ammatillisesti johdettua ja ammattilaisten toteuttamaa tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa lasten oppimisen ja hyvinvoinnin toteutumiseksi, joka perustuu monitieteiseen, erityisesti varhaiskasvatus- ja kasvatustieteelliseen tietoon. Se näkyy varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, toimintakulttuurissa sekä opetuksen, kasvatuksen ja hoidon kokonaisuudessa. (Opetushallitus, 2022b, s.18–25.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on jokaisen lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen lapsen iän ja kehityksen mukaisesti. Päämääränä on toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa, joka mahdollistaa myönteisiä oppimiskokemuksia lapselle. Varhaiskasvatusympäristö kehittää ja edistää oppimista sekä on turvallinen ja terveellinen lapselle. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lasta kunnioittavan toimintatavan turvaaminen, sekä varmistaa lapsen osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet asioihin, jotka koskevat häntä itseään. (L 540/2018.)

Inklusiivisten periaatteiden mukaisesti varhaiskasvatuksessa tavoitellaan lapsen oppimisen edellytysten tukemista ja elinikäisen oppimisen sekä koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisen edistämistä. Varhaiskasvatuksen päämäärä on yhtäläisten mahdollisuuksien antaminen kaikille varhaiskasvatukseen ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä valmiuksien antaminen yleisen kulttuuriperinteen ja kunkin kulttuurillisen, uskonnollisen ja katsomuksellisen taustan ymmärtämiselle sekä kunnioittamiselle. (L 540/2018.) Korkealaatuisen varhaiskasvatuksen totuttaminen vaatii, että sen keskiössä on yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. (Eerola-Pennanen ym., 2022, s.199.) Lisäksi varhaiskasvatus kehittää lapsen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä edistää vertaisryhmässä toimimista. (L 540/2018).

Varhaiskasvatukseen perustuu Opetushallituksen valtakunnallinen määräys varhaiskasvatuksen perusteet. Sen tarkoituksena on koko maassa yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen totuttamisen edistäminen sekä laissa säädettyjen varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteuttaminen ja varhaiskasvatuksen laadun

kehittämisen ohjaaminen. Varhaiskasvatuksen perusteissa määrätään keskeisestä sisällöstä varhaiskasvatuksen toteuttamisessa, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen huoltajien välisestä yhteistyöstä, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä sekä monialaisesta yhteistyöstä. Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditaan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma, jossa huomioidaan pedagogiset painotukset sekä muut merkitykselliset asiat, jotka täydentävät valtakunnallisia varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. (L 540/2018.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoitus on yhdenvertaisten edellytysten luominen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kehitykselle, oppimiselle ja kasvulle. Sen lähtökohtana ovat varhaiskasvatuksen toimintaympäristön ja lasten kasvuympäristön muutokset. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu inklusion periaatteiden mukaan. Inklusiivinen periaate pitää sisällään kaikkien lasten yhtäläiset oikeudet, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, syrjimättömyyden, moninaisuuden arvostamisen sekä sosiaalisen osallisuuden ja yhteisöllisyyden. Inklusiivisuus on kaikkia lapsia ja varhaiskasvatuksen järjestämistä koskeva periaate, arvo ja kokonaisvaltainen tapa ajatella. (Opetushallitus, 2022b, s.14–15.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapselle, joka on päiväkodissa tai perhepäivähoidossa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toteuttamiseksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tukevat tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiselle sekä tavoitteiden toteuttamisen toimenpiteet. Myös tukitoimenpiteet ja tuen tarve sekä niiden toteuttaminen kirjataan suunnitelmaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lapsen vanhemman tai lapsen muun huoltajan kanssa. Suunnitelman laatimisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Suunnitelman tarkoituksenmukaisuutta ja toteutumista arvioidaan ja tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. (L 540/2018.)

Varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on lapsen yksilöllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tarkoituksenmukaisen tuen järjestäminen varhaiskasvatuksessa. Lapsella on oikeus varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen, jos hänen

yksilöllinen kehityksensä ja oppimisensa sekä hyvinvointinsa tai tarpeet sitä edellyttävät. Annettava tuki voi olla yleistä tukea, joka muodostuu yksittäisistä tukimuodoista; tehostettua tukea, joka on säännöllistä ja samanaikaisesti useista tukimuodoista muodostuvaa tai erityistä tukea, joka on useista tukimuodoista muodostuvaa ja on sekä jatkuvaa että kokoaikaista. Tehostetusta ja erityisestä tuesta tehdään hallintopäätös lapselle. Tuki, jota lapselle annetaan, voi sisältää pedagogisia ja rakenteellisia sekä hoidollisia toimenpiteitä. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan antama konsultaatio sekä opetus ja tulkitsemis- ja avustamispalvelut apuvälineiden lisäksi ovat oikeutettuja lapselle, jonka tuen tarpeet näitä edellyttävät. Lapsen tuen tarvetta ja riittävyttä sekä toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja tarpeen mukaan osallistuu arviointiin. (L 540/2018.)

Varhaiskasvatuksen tehtävä yhteiskunnallisena palveluna edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistä syrjäytymistä sekä tukea lapsen huoltajia lapsen kasvatustehtävässä. Varhaiskasvatuksessa opittavat taidot ja tiedot vahvistavat lasten aktiivista toimijuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa. (Opetushallitus, 2022b, s.14.) Lasten aloitteiden huomioiminen ja niihin reagoiminen sekä niiden pohdinta ovat edellytys lapsen osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden toteutumiseksi (Kangas ym., 2021, s.84).

Varhaiskasvatuksen yhtenä arvoperustana ovat lapsen oikeudet. Lapsella on oikeus itsensä, mielipiteidensä ja ajatuksiensa ilmaisuun sekä ymmärretyksi tuleminen omaamillaan ilmaisun keinoilla. Lapsella on oikeus leikkiin, leikkien oppimiseen ja oppimastaan iloitsemiseen sekä omien lähtökohtiensa mukaisesti käsityksen rakentamiseen identiteetistään, itsestään ja maailmasta. Lapsella on myös oikeus ryhmään kuulumiseen ja yhteisöllisyyteen. (Opetushallitus, 2022b, s.20–21.) Laadukkaaseen inklusiiviseen varhaiskasvatukseen kuuluu, että lapsi saa omana itsenään tarpeineen ja vahvuuksineen toimia ja olla osallinen sekä tulla kohdatuksi oppimisympäristössään sekä kaikessa toiminnassa varhaiskasvatuksessa (Ulkuniemi & Laiho, 2022, s.83.)

Varhaiskasvatuksen suunnittelussa, järjestämisessä ja siitä päätettäessä on lapsen etu huomioitava. Kunnan on velvollista järjestää varhaiskasvatusta oleskelun

ja asumisen perusteella. Olosuhteiden vaatiessa varhaiskasvatusta tulee siis järjestää kunnan asukkaiden lisäksi kunnassa oleskeleville lapsille. (L 540/2018.) Lapsen kasvaessa yhä enemmän lapsen kehitykseen vaikuttaa kodin ulkopuolinen ympäristö, kuten esimerkiksi varhaiskasvatus (Kuittinen & Isojärvi, 2013, s.79).

3.2 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen yhtenä arvoperustana on moninaisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen. Lapselle tulee antaa mahdollisuus kehittää taitojaan sekä tehdä valintoja syntyperästä tai kulttuuritaustastaan riippumatta. Varhaiskasvatuksen arvoperustana on sekä perheisiin että perheiden erilaisiin kulttuureihin, kieliin, uskontoihin ja katsomuksiin suhtautuminen ammatillisesti, kunnioittavasti ja avoimesti. Varhaiskasvatuksessa lapsen perheidentiteettiä tuetaan. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa kulttuurinen moninaisuus on voimavara ja varhaiskasvatus nähdään osana kulttuurisesti monimuotoista ja muuntuvaa yhteiskuntaa. Oma kieli, kulttuuri, uskonto ja katsomus kuuluu ihmisen perusoikeuksiin. Moninaista kulttuuriperintöä sekä yhteisön ja ympäristön kielellistä, kulttuurista ja katsomuksellista monimuotoisuutta arvostetaan varhaiskasvatuksessa. (Opetushallitus, 2022b, s.20–25.)

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus pohtii kysymyksiä lasten kanssa yhdessä liittyen kielien, kulttuurien, uskontojen ja katsomusten lisäksi myös kulttuurisiin tapoihin, tottumuksiin, perinteisiin ja juhliin. Lapsella se luo pohjaa oman maailmankuvan rakentumiselle. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on myös suomalaisen kulttuuriperinnön eteenpäin välittäminen. Lapset oppivat toisiltaan taitoja ja tietoja, jotka ovat monimuotoisessa suomalaisessa yhteiskunnassa elämisen edellytyksenä. (Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja, i.a., s.38.) Lapset, jotka tulevat erilaisista taustoista, oppivat yhdessä asioita ja oppivat toisiltaan (Välijärvi ym., 2018, s.67).

Monikielisyys on lisääntynyt Suomessa huomattavasti menneen vuosikymmenen aikana (Kunnari & Savinainen-Makkonen. 2020, s.66). Se haastaa

varhaiskasvatusta valtaväestön kielen omaksumisen tukemisessa sekä lapsen kulttuurien ja kielten ylläpitämisen sekä kehityksen tukemisessa. Monikielisyys on yleisempää maailmassa kuin yksikielisyys. Monikielisyyden määrittely voi viitekehyksistä riippuen perustua eri asioihin. Monikielisyyttä voidaan määritellä muun muassa saavutetun kielen taitotason, kielen käytön tai kielialtistuksen alkamisen ajankohdan perusteella. Kielenkehityksen taustalla vaikuttavat yksilölliset tekijät. Monikielisen lapsen kielenkehitys myötäilee yleisesti yksikielisen lapsen kielenkehitystä. (Smolander, 2020, s.337)

S2-kielisyys eli Suomi toisena kielenä tarkoittaa perusopetuksessa kielenoppimiseen liittyvien erilaisten tarpeiden huomiointia niille oppilaille, joilla on maahanmuuttajatausta. Tällöin siis tarjotaan mahdollisuutta suomen kielen opiskeluun toisena kielenä. Opetuksen tavoitteena on saada oppilas saavuttamaan kielen perustaidot, joiden avulla hän pystyy opiskelemaan ja toimimaan ympäröivässä kieliyhteisössä tasavertaisesti muiden kanssa. (Opetushallitus, 2022a.) Opetushallituksen tekemän selvityksen mukaan (2020) 157 kunnasta yli puolet (57 %) ilmoittivat varhaiskasvatuksessa järjestävänsä S2-opetusta. Opetusta annettiin pääasiassa joko pienryhmille tai yksittäisille lapsille. (Junttila ym., 2020.) Oma äidinkieli ja toisena kielenä ruotsin tai suomen kielen oppiminen rakentavat lapsen toiminnallisen kaksi- tai monikielisyyden pohjaa. Monikielisten lasten oman kulttuurin ja äidinkielen tai äidinkielen kehittämien ja säilyttäminen on ensisijaisesti lapsen perheen vastuulla. (Opetushallitus, 2022b, s. 52–53.)

Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kulttuurit, kielet ja katsomukset kietoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta. Sekä vieraskielisiä että monikielisiä lapsia tuetaan monipuolisesti kielitaidon, lapsen itsetunnon ja kieli- sekä kulttuuri-identiteetin kehittymisessä. Suomen tai ruotsin kielen taitoa edistetään pedagogisesti ja mahdollisuuksia omaksua ja käyttää suomea tai ruotsia toisena kielenä tarjotaan opetus- ja kasvatustilanteissa. Arkielämän konkreettinen kieli on suomen tai ruotsin kielen omaksumisen lähtökohtana. Osa lapsista vasta tulleessaan varhaiskasvatukseen tutustuu suomen tai ruotsin kieleen sekä suomalaiseseen kulttuuriin. Kielen kehitykseen liittyvä suomen tai ruotsin kielen opettelu ja siihen tutustuminen ei ole rinnastettavissa varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen. Huoltajien kanssa perheen kieliympäristöstä- ja valinnoista sekä

kieli-identiteetin ja kulttuuri-identiteetin muodostumisesta kielen kehityksen vaiheiden ja merkityksen lisäksi keskustellaan. Varhaiskasvatus tukee lasta suomalaisen yhteiskuntaan kotoutumisessa. (Opetushallitus, 2022b, s.51–53.)

3.3 Pedagogisia menetelmiä moninaisuuden huomioimiseen

Varhaiskasvatussuunnitelman läpileikkaava periaate on kieli- ja kulttuuritietoinen tapa toimia ja sitä edellytetään kaikilta varhaiskasvatuksen työntekijöiltä arjen kaikissa tilanteissa (Malinen, 2019, s.19). Kielitietoinen varhaiskasvatus tiedostaa kielten läsnäolon jatkuvasti ja kaikkialla. Kielen merkitys lapsen identiteetin rakentumisessa, vuorovaikutuksessa, oppimisessa ja kehityksessä sekä yhteistyössä ja yhteiskuntaan kiinnittymisessä on keskeistä. Lapsen kehitystä tukee monikielisyden näkyväksi tekeminen kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Varhaiskasvatuksessa henkilöstö ovat kielellinen malli lapselle, ja heidän tuleekin kiinnittää huomiota kielenkäyttöön. Lapset tarvitsevat henkilöstöltä rohkaisua monipuoliseen kielenkäyttöön. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa kielelliset lähtökohdat huomioidaan kunkin lapsen kohdalla ja vaihteleviin kielenkäytön mahdollisuuksiin annetaan heille mahdollisuuksia ja aikaa. (Opetushallitus, 2022b, s.25.)

Varhaiskasvatuksessa yksi pedagogisen toiminnan sisältö ja tavoite on lasten kielellisen identiteetin sekä kielellisten valmiuksien ja taitojen vahvistaminen. Lapselle kieli on oppimisen kohde ja oppimisen väline. Kielellä lapsi ilmaisee itsensä, on vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja hankkii tietoa. Keskeiset lapsen kielen kehityksen osa-alueet varhaiskasvatuksessa ovat vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen ja puheen tuottamisen taidot, kielen käyttötaidot, kielitietoisuus sekä sanavarasto ja kielellinen muisti. Lapsen kiinnostusta teksteihin, kieliin ja kulttuureihin tuetaan. Kielen kehitys on yhteydessä monilukutaitoon, vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osaamiseen. Kielellinen taito antaa valmiuksia vaikuttamiseen, osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen. Monipuolinen kieliympäristö tukee lapsen kielellistä kehitystä. Lasten kanssa muun muassa tutustutaan lastenkirjallisuuteen ja erilaisiin teksteihin; heille kerrotaan ja heitä itseään kannustetaan kertomaan tarinoita; lasten kanssa lorutellaan ja lauletaan sanavaraston

ja muistin tueksi. Varhaiskasvatuksen opetuskielen kehittymistä tuetaan ja samalla otetaan huomioon, että lapset kasvavat erilaisissa kieliympäristöissä ja saattavat samanaikaisesti omaksua useaa eri kieltä. (Opetushallitus, 2022b, s.42–44.)

Laulaminen on lapselle luontaista. Laulut ja musiikki ovat hyödyksi lapsen kielen oppimiselle ja laulut ovat osa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. (Kunnas & Goncalves, 2022, s.279.) Laulut rytmittävät puhetta ja ovat tärkeä osa opetusta (Honkanen & Rantonen, 2018, s.97).

Toinen pedagoginen tavoite ja sisältö on lähiyhteisön monimuotoisuuden ymmärtäminen ja siinä toimiminen sekä keskinäinen kunnioitus. Katsomuskasvatuksessa tutustutaan etenkin niihin uskontoihin ja muihin katsomuksiin sekä uskonottomuuteen, jotka lapsiryhmässä milloinkin läsnä ovat. Eri katsomuksia voi tarkastella vuosittaisten juhlien ja tapahtumien avulla sekä päivittäin ruokaillessa ja pukeutumisissa. Lasten ihmettelylle annetaan tilaa. Yhteistyö huoltajien kanssa tukee katsomuskasvatuksessa. (Opetushallitus, 2022b, s.46–47)

Kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus vahvistaa lapsen kasvua kulttuuri-identiteettinsä. Kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus tarjoaa tietoa ja taitoja sekä kokemuksia eri kulttuureista. Henkilöstö, joka on kulttuuri- ja katsomustietoista osaa kuunnella, ymmärtää ja tunnistaa eri näkemyksiä. Sellaisella henkilöstöllä on kyky pohtia omia asenteitaan ja arvoja sekä tunnistaa uskontojen merkityksen kulttuurien osana. Kulttuuri- ja katsomustietoinen henkilö toimii kulttuuri- ja katsomussensitiivisesti. (Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja, i.a., s.38.)

Kulttuurinen moninaisuus huomioidaan varhaiskasvatuksessa esimerkiksi eri kulttuurien juhliin tutustumalla sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kun lapset samaistuvat omaan ja kansalliseen kulttuuriinsa, oppivat he arvostamaan molempia, joka taas edistää yhteiskunnassa pärjäämistä. Muiden kulttuurien ymmärtäminen ja oman kulttuurin arvostus sekä kulttuurinsa näkeminen osana kulttuurien kokonaisuutta lähtee lapsen tasolla konkreettisista asioista, kuten ihonväri, perhe ja vaatetus. Varhaiskasvatuksessa huoltajat tarvitsevat

suomalaisen varhaiskasvatuksen työtavoista ja tavoitteista sekä suomalaisista perinteistä ja juhlista tietoa. Tämän lisäksi huoltajia tulee kuunnella ja heiltä kysyä perheen juhlista, tavoista ja päiväkodin arkeen vaikuttavista katsomuksellisista asioita. (Dived, i.a.)

Kansainvälinen keskustelu varhaiskasvatuksen laadun parantamisesta kaikkien perheiden ja lasten kohdalla on ajankohtaista. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella on vaikutuksensa erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien perheiden ja lasten kohdalla, joilla on turvapaikan hakija -, pakolais- tai maahanmuuttajatausta. (Bove & Sharmahd, 2020.) Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa huomioidaan muut paikallisesti tehtävät suunnitelmat kuten esimerkiksi suunnitelmat, jotka koskevat lapsia perheitä ja varhaiskasvatusta sekä kotouttmissuunnitelmat. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa huomioidaan lapsen kulttuurinen, kielellinen ja katsomuksellinen tausta. (Opetushallitus, 2022b, s.8–12.)

Oikeudenmukaisen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan tulevaisuus edellyttää, että lapsille opetetaan sen vaatimat asenteet, tiedot ja taidot (Halme & Vataja, 2011, s.43). Näitä asenteita, tietoja ja taitoja tarvitaan vuorovaikutukseen, toimimiseen moniarvoisessa demokraattisessa yhteiskunnassa sekä kommunikointiin ja neuvotteluun eri ihmisryhmien kanssa (Ojala, 2020, s.190).

3.4 Alle kolmevuotiaat varhaiskasvatuksessa

Alle kolmevuotiaan lapsen oikeuksiin kuuluu laadukas varhaiskasvatus. Alle kolmevuotiaalle lapselle merkittävä vaihe ja yksi suurimpia muutoksia hänen elämässään taaperona on varhaiskasvatuksen aloittaminen. Varhaiskasvatuksen alkaessa aukeaa lapselle uusi maailma, jossa korostuu varhaiskasvattajien ja muiden lasten rooli. Jokaisella kohtaamisella väliä, sillä kohtaamisissa lapselle määritellään muun muassa millainen hän ja muut ovat sekä miten maailmassa kuuluu toimia. (Ahonen & Roos, 2021.)

Suhteessa aikuisiin ja vanhempiin lapsiin pienet lapset ovat haavoittuvassa asemassa, sillä heillä ei ole vielä paljonkaan sosiaalisia resursseja omien oikeuksien puolustamiseen tai omien etujensa ajamiseen. Välttämättä pieni lapsi ei osaa vielä verbaalisesti kertoa kokemuksiaan, toiveitaan tai pelkojaan. Siksi pienten lasten pedagogiikkaan ja varhaiskasvattajien ammattitaitoon tulee erityisesti kiinnittää huomiota, kun toimitaan pienten lasten kanssa. Lapsen elämässä todella tärkeä ajanjakso on hänen kolme ensimmäistä elinvuottaan, jolloin kehittyminen on kiivaampaa kuin ihmisen elinkaaren missään muussa vaiheessa. (Ahonen & Roos, 2021.)

Varhaiskasvatuksen aloittamisen aika on yksilöllistä. Ihanteena on, että lapsen yksilöllisiä piirteitä ja tarpeita mietitään huolellisesti niin, että varhaiskasvatuksen aloittamisen ajankohta olisi mahdollisimman sopiva lapsen kannalta. Tällöin lapsi hyötyy eniten siirtymästä ja se auttaa laadukkaasti siirtymän rakentamisessa. Uusia tilanteita ja ihmisiä rohkeasti lähestyvä tai muuten nopeasti sopeutuvainen lapsi on todennäköisesti valmiimpi siirtymään päiväkodin uuteen lapsiryhmään kuin lapsi, joka enemmän vetäytyy uusista tilanteista. Huolella toteutettu siirtymä kannattelee lasta ja vanhempaa tunteikkaassa elämäntilanteessa sekä tukee myös varhaiskasvattajien etua, kun lapselle on annettu sopeutumiseen riittävästi aikaa. (Ahonen & Roos, 2021.)

3.5 Nivelvaihe ja lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus ovat johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus lapsen oppimisen ja kehityksen kannalta. Koulutusjärjestelmän tuntemus auttaa laadukkaasti kokonaisuuden toteuttamisessa. Lapsen siirtymävaiheet suunnitellaan sekä niitä arvioidaan lapsen kehityksen, oppimisen sekä hyvinvoinnin takia. Varhaiskasvatuksen järjestäjä luo käytännöt tiedonsiirrolle ja rakenteet yhteistyölle eri siirtymissä varhaiskasvatuksessa. Luotujen käytänteiden avulla siirtymät varhaiskasvatuksen aikana ja varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja kotoa varhaiskasvatukseen sujuvat. Lapsen edun mukaista on, että yhteistyötä siirtymävaiheissa tehdään lapsen huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa koottuja dokumentteja, joissa lapsen oppimista ja kehitystä kuvataan sekä lapsen

varhaiskasvatussuunnitelmaa voidaan hyödyntää tietojen siirtämisessä voimassa olevien säädösten mukaisesti. (Opetushallitus, 2022b, s.19–20.) Kasvunkansio on yksi varhaiskasvatuksessa koottu pedagoginen dokumentti, jota voidaan hyödyntää siirtymissä. Kasvunkansio voi olla konkreettinen tai sähköinen kansio, ja joka kertoo lapsen oppimisesta, kasvusta ja kehityksestä varhaiskasvatuksessa (Ahonen, 2018.)

Nivelvaiheet varhaiskasvatuksessa voivat olla helposti ennakoitavissa ja tunnistettavissa olevia siirtymiä, jotka tapahtuvat päiväkodin, koulun ja kodin rajapinnalla. Kuitenkin näiden ohella koulun ja päiväkodin jokapäiväisessä vuorovaikutusympäristössä ilmenee myös paljon muutoksia, esimerkkinä työntekijöiden vaihtuvuus ja siihen liittyvät muutokset. Vaikka aikuinen ei näitä siirtymiä tunnistaisikaan, voivat ne olla lapsen näkökulmasta merkittäviä siirtymiä. Ei ole siis itsestäänselvyys, mitä siirtymä lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta tarkoittaa, tai mitä se on. (Karila, ym. 2013.) Nivelvaiheella tarkoitamme tässä opinäytetyössä lapsen siirtymisvaihetta kotouttavasta lapsiryhmästä tavalliseen päiväkotiin.

Lapsi tuo mukanaan aiemman elämäkokemuksensa varhaiskasvatukseen, josta tärkeänä osana on lapsen ja huoltajan välinen vuorovaikutus. Henkilöstön tehtävä on luottamuksellisen suhteen luominen lapseen. Henkilöstön ja huoltajan yhteistyö tuo jatkuvuutta ja turvallisuutta lapsen elämään. Yhteistyön merkitys korostuu erityisen tärkeänä lapsen siirtymävaiheissa. (Opetushallitus, 2022b, s.19–36.)

Varhaiskasvatuksen alussa huoltajat kertovat varhaiskasvatuksen työntekijöille varhaiskasvatuksessa toteutettavassa lapsen aloituskeskustelussa lapsen kiinnostuksen kohteista ja tarpeista sekä perheen tavoista. Henkilöstö ja huoltajat sopivat myös lapsen pehmeän laskusta. Pehmeäksi laskuksi kutsutaan lapsen aloittamisen aikaa (n.1–2 viikkoa), jolloin lapsen huoltajat ovat vielä lapsen apuna ja tukena lapsen aloittaessa uudessa varhaiskasvatuspaikassa. Tutustumisjakson aikana lapsi tutustuu ryhmässä oleviin lapsiin ja päiväkodissa työskenteleviin aikuisiin. Pehmeä lasku alkaa lapsen lyhyillä hetkillä varhaiskasvatuspaikassa ja

vähitellen aikaa pidennetään. Lapselle tulee näin vähitellen tutuksi uuden ryhmän toimintakulttuuri. (Vantaa, i.a.)

Lapsen tarpeiden mukaiselle oikea-aikaisella ja yksilöllisesti kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen hyvinvointia, oppimista ja kehitystä syrjäytymisen ehkäisemisen ja ongelmien kasvamisen tai monimuotoutumisen ehkäisemisen lisäksi. Lähtökohtana tuen järjestämiselle ovat lapsen tarpeet, jotka liittyvät kehitykseen, hyvinvointiin ja oppimiseen sekä lapsen vahvuudet. Tuki rakentuu siitä, kun vastataan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin ja ratkaisusta, jotka liittyvät oppimisympäristöön ja yhteisöllisyyteen. Lapsen myönteistä minäkuvaa tuetaan antamalla mahdollisuuksia lapselle onnistumisen kokemuksiin ja osallisuuteen sekä osana vertaisryhmää toimimiseen. Johdonmukainen tuen jatkumo varhaiskasvatuksessa on lapsen kannalta tärkeää. Riittävän ja varhaisen tuen antamisen lähtökohtana on varhaiskasvatushenkilöstön ja lapsen huoltajan lapsesta ja lapsen tarpeista jaettu tieto. Tiedon jakamisessa lapsen osallisuus on myös olennaista. (Opetushallitus, 2022b, s.56–59)

Pedagogista tuen muotoja voivat olla esimerkiksi ratkaisut oppimisympäristöön liittyen, erityispedagogiset menetelmät sekä kommunikointi- ja vuorovaikutustavat, kuten kuvien ja viittomien käyttö. Rakenteellisia tuen muotoja voivat olla esimerkiksi osaamisen vahvistaminen tuen toteuttamiseen liittyen, pienryhmä tai muu tarvittava ryhmämuoto sekä tulkitsemispalveluiden tai apuvälineiden käyttö. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tuki, jota lapsi tarvitsee ja tukitoimenpiteet niiden toteuttamisineen. Myös vastuut ja työnjako, jotka tukeen liittyvät, kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tuen tarvetta, toteuttamista ja riittävyttä arvioidaan vuosittain tai tarvittaessa useammin. (Opetushallitus, 2022b, s.59–65.)

4 TARKOITUS, TAVOITE JA TYÖELÄMÄYHTEISTYÖKUMPPANI

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Valitsimme opinnäytetyön aiheen käsittelemään monikulttuurisuutta ja kotoutumista sekä varhaiskasvatusta, sillä toinen meistä opiskelee sosionomin suuntaavina opintoina moninaisuutta ja monikulttuurisuutta ja toinen tekee sosionomin tutkinnon ohelle varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuutta. Aiheen tarkempi valinta muotoutui ajan kanssa ja keskustellessamme työelämän yhteistyökumppaneiden kanssa. Valitsimme aiheen työelämlähtöisesti ja niin, että aiheen tutkimiselle koettaisiin tarvetta ja siitä voisi olla hyötyä myös kehittämistyössä. Aiheen ajankohtaisuus, työelämästä lähtevä tarve sekä se, ettei kotouttavasta toiminnasta ole vielä kovin paljon tutkimusta, vaikuttivat päätökseemme aiheen valinnasta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia sitä, mitä tapahtuu siinä vaiheessa, kun maahan muuttaneen vanhemman lapsi päätetään siirtää kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin ja miten prosessi etenee. Haastatelimme varhaiskasvatuksen työntekijöitä aiheesta ja kartoitimme siirtymisprosessiin liittyviä onnistumisia, haasteita sekä kehittämismahdollisuuksia. Tarkoituksena oli saada tietoa siitä, millaisia vaiheita lapsi kohtaa siirtyessään kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin ja miten sekä kotouttavassa varhaiskasvatuksessa että vastaanottavassa päiväkodissa huomioidaan lapsen osallisuus ja kuulluksi tuleminen sekä kulttuuri- ja kielitausta.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tunnistaa ja tunnustaa lapsen siirtymisprosessiin ja nivelvaiheeseen liittyvät haasteet ja kehittämismahdollisuudet sekä onnistumiset. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa aiheesta, mikä hyödyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöä monikulttuuristen lapsen siirtymien tukemisessa ja auttaa henkilöstöä reagoimaan asioihin, joihin lapsen siirtymissä ja siirtymäneuvotteiluissa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota. Työelämään liittyvän kehittämistyön kannalta tutkimuksen avulla saatu tieto sekä hyödyttää varhaiskasvatuksen työntekijöitä, että antaa myös mahdollisesti suuntaviittoja tulevaisuuden

kehittämistyöhön. Lapsen siirtymiä varhaiskasvatuksessa tapahtuu lapsen siirtyessä ryhmästä toiseen tai toimipaikasta toiseen varhaiskasvatuksen sisällä sekä lapsen siirryessä esiopetukseen.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat:

1. Millaisia vaiheita lapsi kohtaa siirryessään kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavalliseen päiväkotiin?
2. Miten prosessia voidaan tukea niin, että siirtyminen tapahtuu mahdollisimman sujuvasti sekä niin, että lapsi pääsee sosiaalisesti osalliseksi toimintaan kielitasosta riippumatta?
3. Millaisia kokemuksia Turun varhaiskasvatuksen työntekijöillä on kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tulleiden lasten siirtymisestä uuteen lapsiryhmään?

Opinnäytetyön tutkimus rajautuu tutkimuskysymysten mukaisesti kolmeen teemaan; siirtymisen vaiheisiin (nivelevaihe lapsen siirryessä päiväkotiin), lapsen tukemiseen sekä työntekijöiden kokemuksiin siirtymästä. Haastattelujen avulla selvitettiin, millaisia vaikutuksia kotouttavalla varhaiskasvatuksella voi olla lapsen kohdalla hänen siirryessään tavanomaiseen päiväkotiin ja miten prosessia voidaan tukea niin, että lapsen siirtymä toteutuisi lapsen, vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden kannalta mahdollisimman laadukkaasti, lapsen kielenkehitystä ja osallisuutta tukien.

4.2 Opinnäytetyön yhteistyökumppani

Opinnäytetyön pääyhteistyökumppanina toimi Turun kotouttava varhaiskasvatus eli KOTO-toiminta. Tutkimusympäristönä toimivat kotouttavan varhaiskasvatuksen lisäksi kaksi Turussa toimivaa päiväkotiä, joihin oli viimeisen kahden vuoden aikana siirtynyt lapsia kotouttavasta varhaiskasvatuksesta. Turussa toimiva kotouttavan varhaiskasvatuksen alle 3-vuotiaiden lapsiryhmän toimintaa järjestää Turun ulkomaalaistoimisto KOTO-toiminta yhdessä Turun työväenopiston kanssa Turun kaupungin varhaiskasvatuksen organisoimana. Kotouttava varhaiskasvatus on Turun kaupungin varhaiskasvatuksen avointa toimintaa. Toiminnassa kotouttavasta varhaiskasvatuksesta vastaa erään Turussa toimivan

päiväkodin henkilökunta ja Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa toimintaa. Lapset ovat toiminnassa mukana yleensä kahdesta kolmeen vuotta riippuen perheen henkilökohtaisista suunnitelmista ja elämäntilanteesta.

Ennen kotouttavan varhaiskasvatuksen aloittamista asiakkaalle (tässä tapauksessa lapsen vanhemmalle) laaditaan erityissosiaalityöntekijän kanssa kotouttamuissuunnitelma. Asiakas sijoittuu oman kielitasonsa mukaiseen ryhmään ja vanhemmalle sekä lapselle järjestetään tutustumiskäynti, jossa käydään läpi varhaiskasvatuksen tavoitteet ja käytännöt ja muut käytännön asiat. Kotouttavassa varhaiskasvatuksessa harjoitetaan useita oppimisen eri alueita. Näitä ovat esimerkiksi kielelliset taidot ja valmiudet (suomen kieleen liittyvän oppimisprosessin ”herättely” ja ensimmäisten sanojen oppiminen ja käyttäminen), ilmaisun monet muodot, eettinen ajattelu, katsomuskasvatus sekä ympäristökasvatus, ruokakasvatus, terveys, turvallisuus ja liikkuminen. Kotouttava varhaiskasvatus eroaa tavanomaisesta päiväkotiryhmästä esimerkiksi siinä, että lasten äidit opiskelevat viereisissä luokissa ja äidit syöttävät lapsensa tauolla. Lisäksi toiminnassa painottuvat kielitietoisuus, äitien tuki ja kulttuurillinen sensitiivisyys voimakkaasti. (Lotta Hasani, varhaiskasvatuksen opettaja, henkilökohtainen tiedonanto, 1.10.2021.)

Kun lapsi täyttää kolme vuotta, hän siirtyy päiväkotiin. Siirtymisprosessi päiväkotiin alkaa siirtoneuvottelusta, jossa kotouttavan varhaiskasvatuksen henkilökunta keskustelee lapsen perheen kanssa ja päätöksenteon jälkeen tehdään päivähoitohakemus. Tässä vaiheessa toimitaan Turun kaupungin varhaiskasvatuksen palveluohjauksen kautta, joka kartoittaa lapselle vapaata päiväkotipaikkaa perheen asuinalueen sijainnin mukaan. Kun päiväkotipaikka on saatu, järjestetään perheelle tutustumiskäynti päiväkodissa. Alussa käydään yhdessä perheen, lapsen ryhmän henkilökunnan, mahdollisesti päiväkodin johtajan sekä kotouttavan varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kanssa alkukeskustelu. Lapsen vanhemman kanssa sovitaan pehmeästi laskusta päiväkotiin huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet. (Lotta Hasani, varhaiskasvatuksen opettaja, henkilökohtainen tiedonanto, 1.10.2021.)

Turun kaupungin paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa lapsen kulttuuri-identiteetin vahvistaminen on kielitietoisuuteen ja kulttuurien moninaisuuden kasvattamisen lähtökohtana. Lapsen kotoutumista Suomen kulttuuriin auttaa suomen kielen opetus lapselle tuettuna. Kielitietoista varhaiskasvatusta toteutetaan lasten monipuolisen kielenkehityksen tueksi. Varhaiskasvatus, joka on kielitietoinen tuo esille muun muassa monikielisuuden varhaiskasvatuksen arjessa. Katso- muskasvatus lapsilähtöisesti ja lapsen ymmärryksen tasolla on myös yksi osa varhaiskasvatusta. (Turku, 2021, s.22–23.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTON KERUU JA SEN ANALYYSI

5.1 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä

Valitsimme lähestymistavaksi tutkimukseen kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Laadullisessa tutkimuksessa mennään lähelle ihmisiä, joita tutkimus jollain tapaa koskettaa ja pyrkimyksenä on tavoittaa heidän kokemuksensa mahdollisimman aitoina (Juhila, 2021). Halusimme päästä suoraan kontaktiin tutkittavien henkilöiden kanssa. Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on selvittää, mistä on tutkittavassa ilmiössä kyse. (Kananen, 2014, s.16–17). Halusimme saada aiheesta syvällisen näkemyksen ja hyvän kuvauksen. Lasten siirtymisestä kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin ei ollut entuudestaan tutkittua tietoa. Laadullinen tutkimus sopi opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi, koska hyvän ja syvällisen kuvauksen saamiseksi sillä oli tutkimuksen kannalta menetelmänä sopivimmat edellytykset.

Tarkoituksenamme ei ollut tehdä määrällisen tutkimuksen mukaisia yleistyksiä tutkimastamme aiheesta, vaan kuvata, ymmärtää ja tulkita tutkimaamme aiheita juuri siellä ympäristössä, jossa tutkimustamme teimme. Tutkimuksellamme tutkimme yksittäistä asiaa syväsuuntaisesti. Laadullisen tutkimuksen tapaan pyrkimyksemme oli yksittäisistä havainnoista tuloksiin eteneminen. Tutkimamme aihe

oli käytännöstä lähtevää ja kohti teoriaa menevää eli tutkimuksen suunta oli induktio. (ks. Kananen, 2014, s.18–24.) Kun tehdään laadullisen aineiston analyysiä, se tapahtuu aina aineistonkeruun kanssa samanaikaisesti (Kananen, 2017, s. 88). Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista lähteä liikkeelle ilman määritelmiä tai ennakoasettamuksia, mahdollisimman puhtaalta pöydältä.

5.2 Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmä

Menetelmällisesti kyseessä oli kartoitustutkimus. Tutkimus toteutettiin haastattelun viittä päiväkodin ja kotouttavan varhaiskasvatuksen työntekijää, jotka toimivat varhaiskasvatuksessa hoito-, kasvat- ja johtotehtävissä. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, joihin molemmat osallistuimme tai jompikumpi meistä osallistui. Työelämä- ja yhteistyökumppanit osallistuivat tutkimukseen työntekijöiden haastattelujen avulla. Tutkimusympäristönä toimivat kotouttava varhaiskasvatus sekä kaksi Turussa sijaitsevaa päiväkotia, joihin on siirtynyt kotouttavasta varhaiskasvatustoiminnasta lapsia viimeisen kahden vuoden aikana. Tutkimuslupaa haettiin Turun kaupungilta. Haastateltaville lähetettiin etukäteen saatekirje (liite 2). Saatekirjeessä haastateltaville kerrottiin opinnäytetyön sisällöstä ja siitä, miten opinnäytetyö on tarkoitus toteuttaa.

Haastattelut toteutettiin teemahaastattelujen muodossa. Haastateltavat saatiin työelämäyhteistyökumppanin kautta ja haastateltaviksi valikoituivat ne, joilla oli kokemusta kotouttavasta varhaiskasvatustoiminnasta tai sieltä siirtyneistä lapsista tavanomaisessa päiväkodissa. Tehdyn kartoituksen perusteella kotouttavasta varhaiskasvatuksesta siirtyneitä lapsia oli useissa Turun varhaiskasvatusyksiköissä, mutta kaikista kotouttavasta varhaiskasvatuksesta siirtyneistä lapsista ei ollut tietoa vastaanottavissa päiväkodeissa. Myöskään kotouttavan varhaiskasvatuksen toiminnassa ei kaikkien lasten kohdalla ollut tietoa siitä, mihin päiväkoteihin toiminnassa mukana olleet lapset olivat siirtyneet.

Teemahaastattelulla tarkoitetaan aihe kerrallaan käytävää keskustelua kahden ihmisen välillä ja keskusteltavat teemat ovat etukäteen mietittyjä. Teemahaastatteluun sisältyvissä keskusteluissa syntyvät sanat, lauseet ja eleet ja niiden

merkitykset eivät aina ole yksiselitteisiä. (Kananen, 2017, s. 88–90.) Teemahaastattelut toteutettiin etäyhteyksin videon välityksellä, sillä se koettiin kaikkien osapuolten kannalta tehokkaimmaksi ja hyödyllisimmäksi vaihtoehdoksi. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroinnin jälkeen hävitettiin. Kaikkia haastateltavia informoitiin tästä etukäteen. Haastateltavat saivat etukäteen perehtyä haastattelukysymyksiin ja kysymyksen muoto vaihteli riippuen siitä, haastateltiinko kotouttavassa varhaiskasvatuksessa työskentelevää työntekijää vai tavanomaisessa päiväkodissa työskentelevää varhaiskasvatuksen työntekijää.

Teemahaastattelu edellyttää sitä, että sekä tutkija että haastateltava ovat samanaikaisesti läsnä kasvokkain. Teemahaastattelussa haastateltavan kanssa käydään keskustelua asioista, jotka koskettavat kyseessä olevaa ilmiötä. Keskustelun kautta ja haastateltavan avulla tutkija pyrkii samaan haltuunsa kyseisen ilmiön ja sen kautta lisäämään ymmärrystään. Jotta tutkijan ymmärrys tiedonkeruun myötä ilmiöstä kasvaisi, on kerätty aineisto analysoitava mahdollisimman nopeasti. (Kananen, 2017, s. 95.)

Haastattelukysymyksistä (liite 1) muotoiltiin mahdollisimman selkeitä ja lyhyitä, eikä koehaastatteluita koettu tarpeelliseksi toteuttaa ennen todellisia haastatteluja. Aineisto kerättiin vuoden 2022 kevään ja syksyn aikana. Saatu materiaali analysoitiin aineistolähtöisen eli induktiivisen sisällönanalyysin keinoin.

5.3 Opinnäytetyön aineiston analyysi

Haastatteluaineisto koostui viidestä litteroidusta haastattelusta. Analysointivaiheessa tutkija ei voi ottaa tutkimustuloksiksi tutkittavan sanomisia ilman tulkintaa. Tutkijalla täytyy olla kykyä ja herkkyyttä niin sanotusti “lukea ja nähdä rivien välistä”. (Kananen, 2017, s. 88–90.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa puhutaan aineistolähtöisestä analyysistä. Se on pelkistetyimmillään teorian rakentamista lähtien empiirisestä aineistosta, tavallaan kuin alhaalta ylöspäin. (Eskola, ym., 1998, luku Aineistolähtöinen analyysi.)

Teemahaastattelun ollessa kyseessä, ensimmäisenä tehtävänä on järjestää aineisto niin, että se rakentuu teemoittain. Tämä tapahtuu periaatteessa niin, että jokaisesta vastauksesta poimitaan teemaan liittyvä kohta. Tämä ei aina ole ihan helppoa sen vuoksi, että haastattelu eli keskustelu ei välttämättä ole edennyt teemasta teemaan loogisessa järjestyksessä, vaan kommentteja ja vastauksia johonkin tiettyyn kysymykseen saattaa löytyä yksittäisen haastattelun eri puolilta. (Eskola, 2018, s. 219.)

Kun aineisto on jaettu teemoittain, seuraa varsinainen analyysivaihe. Tutkija käy aineistonsa läpi riittävän monta kertaa sekä esittää siitä oman tulkintansa. Analyysivaiheessa aineistoon kannattaa lisätä muita muistiinpanoja, kuten pohdintoja, ideoita, teoreettisia kytkentöjä ja ihmettelyitä ja niin edelleen. Tässä vaiheessa ei aineisto ole mitenkään supistunut vielä. Analyysin tehtävä on silti jollain tavalla tiivistää aineisto. Tiivistämisen, järjestämisen ja jäsentämisen on kuitenkin tapahduttava tavalla, ettei mitään olennaista jää pois, vaan päinvastoin; aineiston informaatioarvo kasvaa. Tämän jälkeen seuraavassa vaiheessa tutkijan tulee tyyppittelyn ja tematisoinnin jälkeen valita aineistostaan mielenkiintoisimmat kohdat. Valinnat perustuvat edellisen vaiheen analyysiin, joten ne auttavat tässä kohdassa analyysivaihetta. (Eskola, 2018, s. 220–222.)

Tutkimusaineisto analysoitiin vaakasuoraan, haastateltava kerrallaan. Tällöin aineistosta voidaan rakentaa eräänlaisia tapauskuvauksia tai esimerkiksi tyyppejä (jotka voi rajata myös yhteen teemaan). Tässä vaiheessa aineistosta kirjoitettiin auki ne kohdat, jotka olivat edellisessä vaiheessa työstettyjä omien analyysin parhaimpia kohtia. Tämä siis tarkoittaa, että kirjoitetaan omin sanoin tutkijan omat tulkinnat liittyen siihen, mitä aineistossa on. Tällöin aineistoesimerkit ja tutkijan ajattelu yhdistetään. (Eskola, 2018, s. 223.)

Aineiston analysoinnissa hyödynnettiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoja. Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 122) ovat Milesiin ja Hubermanin (1994) viitaten päätyneet siihen, että aineistolähtöistä laadullista eli induktiivista aineiston analyysia voidaan jakaa karkeasti kolmeen vaiheeseen, joista ensimmäisessä vaiheessa tehdään aineiston pelkistäminen eli redusointi. Toisessa vaiheessa

aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään ja kolmas vaihe sisältää abstrahoinnin eli teoreettisten käsitteiden luomisen.

Sisällönanalyyssissä ensimmäinen vaihe eli aineistosta saadun alkuperäisdatan pelkistäminen, tapahtuu siten, että tutkimusaineistosta karsitaan pois kaikki tutkimukselle epäolennaiset kohdat. Pelkistämisen jälkeen aineisto ryhmitellään, eli aineistosta käydään läpi alkuperäisilmaukset tarkasti ja tutkimusaineistosta etsitään eroavaisuuksia ja/tai samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Ne käsitteet, jotka kuvaavat samaa ilmiötä, jaetaan ryhmiin ja yhdistetään eri luokkiin, joista alaluokat muodostuvat. Ryhmittelyn jälkeen aineisto käsitteellistetään, eli erotetaan se tieto, mikä on tutkimuksen kannalta olennaista ja teoreettiset käsitteet muodostetaan valikoidun tiedon perusteella. (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, s. 122–125.)

Kuvio 1 havainnollistaa luokkien muodostamista tutkimuskysymysten pohjalta saadun aineiston perusteella.

Kuvio 1. Nivelvaiheessa lapsen tukeminen ja työntekijöiden kokemukset onnistumisista ja haasteista

Aloitimme haastatteluista saadun tutkimusaineiston analysoinnin sillä, että kävimme kaikki haastattelut useaan otteeseen läpi sekä litteroimme eli kirjoitimme tekstimuotoon äänitallenteet syksyn 2022 aikana. Jaoimme haastattelut tunnuksiin H1-H5, eli haastateltavat saivat näin omat koodinsa, mikä helpotti aineiston analyysivaiheessa ja selkeytti myös tulosten tarkasteluvaiheessa. Haastattelut kestivät keskimäärin noin 30 minuuttia. Litteroitua tekstiä tuli aineistosta 19 sivua. Litteroinnit kävimme läpi tarkasti ja varmistimme, että ne tulivat tekstimuotoon mahdollisimman sanatarkasti. Emme myöskään muuttaneet puhekielisiä ilmauksia yleiskielelle, vaan säilytimme aineiston alkuperäiset ilmaukset.

Tallensimme litteroidut tekstit kokonaisuudessaan siinä muodossa, mitä ne olivat haastatteluissa olleet emmekä poistaneet niistä myöskään haastateltavan muita ns. kysymysten ulkopuolella olevia kommentteja tai haastattelijan lisäkysymyksiä vaan jätimme litteroituun aineistoon kaikista haastatteluista myös lisäkysymykset ja kommentit. Litteroidut tekstit osoittivat, että teemahaastattelun tapaisesti kysymykset ja niihin saadut vastaukset eivät aina edenneet suoraan loogisesti alusta loppuun, vaan vastauksia haastattelukysymyksiin saatiin monelta puolelta aineistoa.

Litteroidun aineiston tulostimme myös paperiversioiksi, johon teimme muistiinpanoja, sekä kokosimme myös kaikkien haastattelujen vastaukset lyhyeen muotoon erilliselle paperille helpottaaksemme kokonaisuuden hahmottamista. Tutkimusaineiston pelkistäminen tapahtui karsimalla tekstistä epäolennaisia seikkoja pois ja muodostamalla haastateltavien vastauksista ilmauksia pelkistetyssä muodossa. Ryhmittelimme aineiston käsitteet ja luokittelimme ne eri alaluokkiin. Lopuksi valikoidun eli tärkeäksi koetun tiedon perusteella muodostimme teoreettiset käsitteet. Litterointimateriaali tullaan hävittämään, kun opinnäytetyö on valmis.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

6.1 Siirtymän vaiheet

Tässä tutkimuksessa tarkoituksenamme oli selvittää millaisia vaiheita lapsi kohtaa siirtyessään kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin, miten prosessia voidaan tukea niin, että siirtyminen tapahtuu mahdollisimman sujuvasti sekä niin, että lapsi pääsee sosiaalisesti osalliseksi toimintaan kielitasosta riippumatta sekä millaisia kokemuksia Turun varhaiskasvatuksen työntekijöillä on kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tulleiden lasten siirtymisestä uuteen lapsiryhmään.

Tutkimuskysymykset muodostivat kolme teemaa, joista haastattelukysymykset johdettiin. Ensimmäinen teema oli siirtymän vaiheet, toinen oli lapsen tukeminen siirtymässä ja kolmas oli työntekijöiden kokemukset onnistumisista ja haasteista siirtymässä. Siirtymän vaiheilla tarkoitettiin prosessia, jonka aikana lapsi siirtyi kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin.

Haastatteluista selvisi, että kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin siirtyvä lapsi kohtaa siirtymässä seuraavia vaiheita: tutustumiskäynti päiväkodissa ja alkukeskustelu, jossa lapsi voi olla mukana sekä tutustumispäivät, jolloin huoltaja on lapsen mukana. Tämän jälkeen lapsi aloittaa päiväkodin ja kyseinen siirtymävaihe jää uuteen päiväkotiin tottumisen jälkeen taakse. Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että nivelvaiheessa tärkeää olisi huomioida lapsen yksilölliset tarpeet esimerkiksi siinä, millä tavoin voidaan edetä lapsen ehdoilla ja turvata mahdollisimman pehmeä siirtymä uuteen ympäristöön. Haastatteluista selvisi, että vanhemman läsnäolo ja mukana oleminen päiväkodissa ensimmäisinä tutustumispäivinä on tärkeää, vaikkakaan ei aina ole ollut mahdollista niin pitkään, kuin olisi varhaiskasvatuksen työntekijöiden mukaan suotavaa.

Ei sitä lasta voida vaan tuoda ja jättää noin. (H1)

Aika harvat vanhemmat on sitä kahta viikkoa täällä oman lapsensa kanssa, että se olisi kyllä kiva, kun olisivat. (H5)

Haastatteluista kävi ilmi, että kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tarjottiin myös mahdollisuutta työntekijän mennä mukaan tutustumiskäynnille päiväkotiin lapsen ja huoltajan kanssa pehmentämään siirtymää. Se oli perhekohtaista ja perheentilanteesta riippuvaa ja että halusiko perhe käyttää tätä mahdollisuutta vai ei. Samalla pystyttiin ottamaan jo mukaan kotouttavasta varhaiskasvatuksesta lapsen kasvunkansio ja viemään se päiväkotiin, johon lapsi siirtyi. Samalla myös tieto kotouttavasta varhaiskasvatuksesta siirtyi kotouttavan varhaiskasvatuksen työntekijältä lasta vastaanottavan päiväkodin työntekijälle. Tietoa kotouttavasta varhaiskasvatuksesta sekä esimerkiksi lauluja, joita kotouttavassa varhaiskasvatuksessa oli käytetty, voitiin laittaa lapsen kasvunkansioon lapsen töiden lisäksi.

Sieltä myös niinku tarjotaan mahdollisuutta siihen, että työntekijä sieltä on mukana tutustumassa lapsen kanssa, että saisi sen pehmeän laskun ja sen aloituksen siihen päiväkotiin. (H2)

Että hän voi olla ihan niinku lapsen ja äidin mukana siinä vähän semmoisena henkilönä ja siinä sitten samalla tulee just tosi paljon tietoa siitä toiminnasta niinku niille päiväkodin työntekijöille. (H2)

Ja samalla [päiväkotiin tutustuessa] kasvunkansio viedään. (H3)

6.2 Siirtymisessä lapsen tukeminen

Haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että riittävällä viestinnällä päiväkodin ja kotouttavan varhaiskasvatuksen välillä voitiin tukea siirtymää. Kotouttavan varhaiskasvatuksen henkilökunnalta tulevaa tietoa kotouttavasta varhaiskasvatuksesta ja jo lapsen alkaneesta varhaiskasvatuksen polusta kotouttavassa varhaiskasvatuksessa pidettiin hyvänä ja siirtymässä helpottavana asiana. Haastatteluista selvisi, ettei kotouttavan varhaiskasvatuksen lapsia kirjata varhaiskasvatuksen järjestelmään Efficaan, josta voi esimerkiksi katsoa tietoa lapsista ja lapsiryhmistä. Ajatuksena tiedonkulun helpottamiseksi tulikin haastatteluista esille, että kirjaamalla siirtyvä lapsi Turun kaupungin Effica-järjestelmään jo kotouttavassa varhaiskasvatusvaiheessa, saataisiin tiedot siirtyvästä lapsesta sähköisessä muodossa siirtymään päiväkotiin, jossa lapsi aloittaa.

Mutta näiden lasten kohdalla niin täytyis sen ryhmän varhaiskasvatuksen opettajalla olla niin kuin ihan varhaiskasvatussuunnitelman laatimistakin ja aloittamista varten niin riittävät tiedot. (H1)

Ja myös sitten tuo koton henkilökunta pystyy antaa tärkeitä informaatiota tässä siirtymävaiheessa. (H1)

Efficasta voidaan katsoa niin jokaisen päivähoitoyksikön ryhmät ja lapset ja ja aika paljon muitakin tietoja. (H1)

Haastatteluissa nousi esille se, että lapsen osallisuutta siirtymissä sekä toimintaan osalliseksi pääsemistä voitiin tukea kuvakorttien, tukiviittomien ja muiden kommunikointia helpottavien menetelmien avulla ja tarvittaessa myös tulkkia käyttämällä sekä lapsen osallistumisella alkukeskusteluun vanhemman kanssa. Kuvakortit sekä muut havainnollistavat asiat ja esineet olivat käytössä sekä kotouttavassa varhaiskasvatuksessa että tavanomaisissa päiväkodeissa. Haastatteluista ilmeni, että lapsen äidinkieltä osaavat työntekijät varhaiskasvatuksessa ovat pystyneet toimimaan tulkkeina ja puhumaan lapsen omaa äidinkieltä.

Jos on sillain, että lapsi pystyy osallistumaan siihen alkukeskusteluun, niin ollaan tehty välillä niin että lapsi on ollut vaikka osan aikaa, että sitten semmoiset aikuisten asiat tietysti ollaan sitten aikuisten kesken juteltu. (H4)

Vastauksista selvisi, että lapsen osallisuutta tuettiin huomioimalla lapsen kulttuuritaustaa ja kieltä sekä tuomalla sitä luonnollisesti varhaiskasvatuksen arkeen. Haastatteluista selvisi, että lapsen usein sanomia kotikielen sanoja selvitettiin esimerkiksi huoltajilta, että mitä ne tarkoittavat. Ryhmässä lasten eri kotimaiden lipuja pidettiin esillä. Eri kulttuurista tulevien lapsien huoltajia pyydettiin tuomaan jotain kulttuuriinsa liittyvää päiväkotiin. Eräässä päiväkodissa vieraskielisille lapsille pidettiin omankielisiä satuhetkiä, silloin kun siihen oli mahdollisuuksia.

Lapsen osallisuutta tuki ilmapiiri, jossa lapsen oman äidinkielen käyttäminen ja osaaminen nähtiin tärkeänä ja pohjana muun kielen oppimiselle. Lapsen kieltä ja kulttuuria ylläpidettiin ja huomioitiin kannustamalla lasta oman äidinkieltensä käyttämiseen erityisesti kotona ja vanhempien kanssa sekä kielivihkon hyödyntämisellä. Haastatteluista voidaan todeta, että vaikka kielen oppiminen kuuluikin pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen vastuulle, kannustettiin myös vanhempia käymään lapsen kanssa läpi kotona päiväkodissa opittuja sanoja ja tukemaan lapsen oman äidinkielen kehitystä esimerkiksi hyödyntämällä niitä kirjoja, mitä päiväkodissa käytettiin, omalla äidinkielellä.

Tuodaan myös sitä lasten omaa kulttuuritaustaa ja kieltä ja koitetaan niinku tuoda sitä siihen arkeen semmoisena luonnollisena asiana. (H2)

Ei missään nimessä kielletä lapsen äidinkielen puhumista. (H2)

Meillä on kielivihko käytössä täällä, kirjoitamme vihkoon päivän aikana käydyt sanat, vanhemmat käyvät läpi kotona lapsen kanssa. (H3)

Haastatteluiden kautta saatiin selville, että kotouttavasta toiminnasta tulevat lapset huomioitiin varhaiskasvatuksen arjessa pitkälti samalla tavalla kuin muutkin lapset, ollen kuitenkin muun muassa kielen vuoksi sensitiivisempiä ja herkempiä. Haastattelujen perusteella koettiin, että lapsen kuuluksi tuleminen oli mahdollista, vaikka lapsi ei puhuisi suomea tai osaisi ilmaista mielipidettään. Tärkeäksi kuuluksi tulemisessa koettiin lapsen havainnointi, sensitiivisyys ja herkkyys lasta ja hänen aloitteittaan kohtaan sekä lapsen tunteiden hyväksyminen. Myös lapsen oma tapa ratkaista esimerkiksi pelon ongelmaa vieraassa ympäristössä koettiin tarpeellisenä hyväksyä. Osallisuutta haastattelujen perusteella lisäsi se, että lapsen tuntemukset otettiin huomioon. Haastatteluissa lapsen kaverisuhteet koettiin tärkeinä ja ryhmäytymistä mahdollisimman nopeasti muiden kanssa sekä turvallisen olon luomista lapselle erityisesti siirtymän alkuvaiheessa.

Kaverisuhteita pidetään tosi tärkeinä että kun he tulee sieltä mistä ikinä tuleekaan niin että saataisiin mahdollisimman nopeasti heidät siihen ryhmään ryhmätettyä. (H4)

Eli me ei pyritä tukahduttamaan sitä itkua asiaan on olemassa joku syy miksi lapsi itkee. (H1)

Haastattelujen perusteella lapsen turvallisuuden tunteen syntyminen vie aikaa ja jos ei sitä aikaa anna riittävästi, niin on sillä vaikutuksensa lapseen ja lapsen kasvuun ja kehitykseen. Turvallisuuden tunne on edellytys sille, että lapsi voi jotakin oppia. Kahdesta haastattelusta nousi myös esille se, että lapsen huomiointi ryhmässä riippuu myös paljon työntekijöiden motivaatiosta ja osaamisesta.

Ja luonnollisesti se, että lapsi voi kokea olevansa hyväksytty, että hänellä on oma paikka täällä ja että hän on turvassa, vaikka nuo ihmiset täällä puhuu eri kieltä ja silmät on erilaiset kuin äidillä ja tuok-
sutkin on vähän toisenlaiset ja niin edelleen. (H1)

Riippuu ihan siitä työntekijöiden motivaatiosta, osaamisesta ja sellaisesta. (H2)

6.3 Työntekijöiden kokemukset siirtymistä; haasteet ja onnistumiset

Haastatteluiden avulla selvisi varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lapsen siirtymistä. Haastavaa siirtymissä on ollut kommunikointi lapsen ja vanhemman kanssa ilman yhteistä kieltä, vanhemman ja lapsen turvattomuuden tunne vieraan kielen ja uuden ympäristön keskellä, kiire varhaiskasvatuksen arjessa, vaatetus ja aikatauluista kiinnipitäminen sekä viestintä kotovarhaiskasvatuksen ja päiväkodin välillä. Ennen varsinaista uuteen päiväkotiin siirtymistä pidettävässä alkukeskustelussa on voitu käyttää tulkkia ja pyritty selvittämään tärkeimmät lasta koskevat asiat. Kommunikoinnissa on monen haastateltavan mukaan hyötyä ollut kuvakorttien käytöstä.

Tietenkin se kieli on aina haasteellinen, että vanhemmat ei puhu niin sitten ne ihan päivittäiset asiat. (H5)

Usea haastateltava kertoi myös haasteista liittyen turvattomuuden tunteeseen tai luottamuksen tunteeseen vanhempien ja lasten osalta. Tämän arveltiin johtuvan ennen kaikkea yhteisen kielen puuttumisesta ja uudesta ympäristöstä sekä lapselle että vanhemmalle. Haastatteluista nousi esille, että ensivaikutelma ja se, miten vanhemmat kohdattiin, oli merkityksellistä ja kunnioittava vuorovaikutus koettiin myös pitkällä aikavälillä tärkeäksi vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välisen luottamuksen rakentumisen kannalta.

Oon huomannut, että tässä siirtyy myös asioita, joita ei osaa ottaa huomioon ja yks on se, että nää vanhemmat herkistyy niin sen, näiden työntekijöiden niinkun olemukselle, asenteelle ja kunnioituksen määrälle. Et ne hyvin herkästi tekee havaintoja siitä, että niin mitä tää ihminen...minkälaisena hän kokee meidät. (H1)

Se [siirtymä] on voinut olla niinku äidille tosi kova paikka ja semmoinen, että ei oikeen niinku, haluaisi hoitaa sen lapsen kotona, olla kotona sen kanssa ja sitten se niinkun koto -toiminta on koettu jollain tapaa ehkä turvallisemmaksi siitä, että äiti on siinä vieressä, viereisessä luokahuoneessa samalla ja se vaikka ei hän näe sitä lasta, hän tietää, että se on siinä lähellä ja halutessaan hän voi hakea sen. (H2)

Haastatteluista ilmeni myös useaan otteeseen haasteet liittyen vaatetukseen ja aikatauluihin. Lähes kaikki haastateltavat mainitsivat aikatauluihin liittyvät haasteet. Aikatauluista kiinnipitäminen vanhempien osalta koettiin joskus haastavaksi, mutta sen ei nähty kuitenkaan liikaa haittaavan varhaiskasvatuksen arkea. Useista haastatteluista nousi esille se, että monella perheellä vuorokausirytmien aikaistaminen ja kellon aikojen tarkka noudattaminen saattoivat olla usein alussa varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmasta haasteena. Muutama haastateltava mainitsi tarkoituksenmukaiseen vaatetukseen liittyvät haasteet, sillä joillekin vanhemmille saattoi tulla yllätyksenä se, miten paljon Suomessa varhaiskasvatuksessa lasten kanssa vietetään aikaa ulkona ja sen vuoksi oikeanlainen pukeutuminen olisi aina suotavaa.

Suomessa on niin erilainen ilmasto, niin voi olla, että vanhempien on joskus vaikea ymmärtää sitä, että mikä se asianmukainen pukeutumisjuttu just siihen vuodenaikaan. (H5)

Että jos päiväkotimaailma ei oo yhtään tuttu, niin pelkästään tämmöiset että mitä vaatteita ne lapset tarvitsee, niin ne on usein semmosia ensimmäisiä juttuja mistä sitten keskustellaan tai muistutetaan, näytetään kuvia, että lapsi tarvitsee täällä oikeasti kurahousut ja kumisaappaat ja että me ulkoillaan paljon. (H4)

Haastatteluiden perusteella kävi selväksi, että moni varhaiskasvatuksen työntekijöistä ei tiedä lapsen kotouttavan varhaiskasvatuksen taustaa ennen päiväkotia. Haastavaksi koettiin myös se, että osa äideistä ja lapsista häviää kotouttavasta varhaiskasvatuksesta ilmoittamatta työntekijöille mihin päiväkotiin lapsi sijoittuu. Tällöin tieto lapsen kotouttavasta varhaiskasvatustaustasta häviää ja jää vain vanhemman vastuulle tiedottaa siitä vastaanottavaa päiväkotiä.

Haaste on se, että äidit voi niin sanotusti hävitä, että eivät ilmoita, että mihin he on niinku lähtemässä muualle opiskelemaan tai että ovat menossa tekemään jotain muuta, etteivät tule enää meille niin se on vähän semmoinen... (H3)

Niin Efficasta voidaan katsoa niin jokaisen päivähoitoyksikön ryhmät ja lapset ja ja aika paljon muitakin tietoja. Niin nyt näitä [kotouttavassa varhaiskasvatuksessa olevia] lapsia ei oo merkattu Effican omana ryhmänä...niin tavallaan meillä ei oo sellasta seurantajärjestelmää, jossa me nähdään, ketkä lapset on ollut tuolla. (H1)

Onnistumisen kokemuksina haastattelujen perusteella koettiin lapsen ensimmäiset suomenkieliset sanat, lapsen ja työntekijän välille syntynyt luottamussuhde ja vuorovaikutuksen ja huumorin lisääntyminen kanssakäymisissä. Eniten haastatteluista nousi onnistumisena kotouttavan varhaiskasvatuksen antama ja rakentama tuki, joka helpotti lapsen siirtymistä ja sopeutumista päiväkotiin.

Just juttelin tästä äidin kanssa niin hän oli myös niinku tosi tyytyväinen tähän kotouttavaan varhaiskasvatukseen ja hän oli itse saanut siitä paljon ja lapsi oli myöskin saanut ja sitten tuntuu niinku, tavaltaan kuuluu semmoiseen yhteisöön. (H5)

Sitten kun se ensimmäinen joku päivä tulee, kun se lapsi jää ja se ei olekaan se tosi kova ikäväitku ja muuta...että sä näet, että se lapsi oppii luottamaan. (H2)

Kotouttavasta varhaiskasvatuksesta lapsen oppimat rutiinit ja sopeutuminen uusiin työntekijöihin koettiin helpottuvan huomattavasti verrattuna niihin lapsiin, joilla ei kotouttavasta varhaiskasvatuksesta ole kokemusta. Lisäksi kotouttavasta varhaiskasvatuksesta saatu kasvunkansio uudessa päiväkodissa koettiin hyödylliseksi ja se oli ollut usein ainoa tapa saada tietoon lapsen tausta siitä, että hän on tullut kotouttavasta varhaiskasvatuksesta.

Se just täytyy sanoa, että tää kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tää lapsi tuli, niin oli niinku tosi hienoa, että hän on jo tottunut vieraisiin aikuisiin ja on tottunut olemaan toisten lasten kanssa..että siinä on jo niinku iso asia meille. (H5)

Lapsen paperit, kasvunkansiot, kaikki nää, että me ei anneta niitä periaatteessa vanhemmille, vaan ne viedään [kotouttavasta varhaiskasvatuksesta] suoraan sinne päiväkotiin. Siinä varmistuu myös se kontakti, että me sitten pystytään vähän kertomaan tästä lapsesta. (H2)

Toi oli tosi kiva, kun sieltä kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tuli sen tän lapsen mukana niinku kansio, niin kasvunkansio, mitä he on tehnyt, siellä oli valokuvia, siellä on niitä lauluja mitä he on laulanut ja niin edelleen...sitten muitakin näitä tämmöisiä samoja lauluja esimerkiksi niin se tekee semmoisen helpomman tietenkin sille lapselle, että on jotain tuttua. (H5)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

On olennaista, että tutkija kykenee esiteltyään aineistonsa esittämään idean perusteltuna siitä, mitä aiheesta voisi tutkimuksen perusteella väittää (Puusa, 2020, s. 155). Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia sitä, mitä tapahtuu siinä vaiheessa, kun maahan muuttaneen vanhemman lapsi päätetään siirtää kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin ja miten prosessi etenee. Tarkoitus toteutui, sillä saimme runsaasti tietoa siitä, mitä vaiheita lapsi kohtaa siirtyessään kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin ja millä tavalla siirtymisprosessi etenee.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tunnistaa ja tunnustaa lapsen siirtymisprosessiin ja nivelvaiheeseen liittyvät haasteet ja kehittämismahdollisuudet sekä onnistumiset. Tavoitteena oli hyödyttää varhaiskasvatuksen henkilöstä ja kehittämistyötä tuottamalla aiheesta tietoa. Opinnäytetyön tavoite toteutui uuden tiedon tuottamisen osalta. Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan käyttää tulevaisuudessa kehittämistyössä hyödyksi. Lisäksi aiheesta saatu tieto tukee jo olemassa olevaa teoretietoa.

Saimme kattavia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Haastateltavien vastauksista lapsen kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen ja huomioimiseen liittyen nousi vahvasti esille se, että lasta kannustetaan oman äidinkielensä käyttämiseen uuden kielen oppimisen rinnalla ja tukena. Kulttuuria tuodaan vastausten perusteella esille lapsia ja vanhempia osallistamalla esimerkiksi teemapäivien tai tapahtumien kautta sekä kytkemällä eri kulttuurien olemassaolo luonnolliseksi osaksi varhaiskasvatuksen arkea. Siirtymiseen liittyviksi haasteiksi vastausten perusteella eniten mainittiin kieli ja kommunikaatio ja sitä tuettiin kuvakorttien, tukiviittomien ja selkokielen keinoin.

Tutkimuksessa selvitimme lapsen kohtaamat vaiheet hänen siirtyessään kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin. Selvitimme, miten

siirtymisen prosessia tuetaan niin, että siirtyminen tapahtuu mahdollisimman sujuvasti ja niin, että lapsi pääsee sosiaalisesti osalliseksi toimintaan kielitasosta riippumatta. Lisäksi selvitimme, millaisia kokemuksia Turun varhaiskasvatuksen työntekijöillä on kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tulleiden lasten siirtymisestä uuteen lapsiryhmään.

Tutkimuksesta voidaan todeta, että lapsi kohtaa varhaiskasvatuksessa kotouttavasta varhaiskasvatuksesta siirryessään tavanomaiseen päiväkotiin seuraavat vaiheet: tutustumiskäynti päiväkodissa; alkukeskustelu, jossa voi olla työntekijä kotouttavasta varhaiskasvatuksesta mukana sekä tutustumispäivät päiväkodissa. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että prosessia voidaan tukea lapsen vaiheissa pehmeällä siirtymällä ja huomioimalla lapsen yksilölliset tarpeet. Siirtymät varhaiskasvatuksessa saattavat olla lapsen näkökulmasta merkittäviä (Karila, ym. 2013). Lapsen siirtymien suunnittelu tukee lapsen hyvinvointia, kehitystä ja oppimista (Opetushallitus, 2022b).

Tuloksissa vanhemman osallistuminen lapsen tutustumispäiviin päiväkodissa oli toivottua päiväkodin henkilökunnan puolesta. Perheen mahdollisuus saada työntekijä mukaan aloituskeskusteluun tukee tulosten mukaan lapsen siirtymäprosessia ja lapsen kasvunkansio sekä muu tiedon välitys kotouttavan varhaiskasvatuksen ja päiväkodin välillä tukee lapsen sujuvaa siirtymää kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin. Kasvunkansiota varhaiskasvatuksen pedagogisena dokumenttina voidaankin hyödyntää lapsen siirtymissä (Ahonen, 2018).

Tuloksista selvisi, että kotouttavavasta varhaiskasvatuksesta tulevia lapsia ei kirjata varhaiskasvatuksen järjestelmään ennen heidän siirtymistään tavanomaiseen päiväkotiin. Tulosten mukaan lapsen kirjaaminen järjestelmään saattaisi auttaa lapsen siirtymisen prosessissa, kun lapsen kotouttavan varhaiskasvatuksen taustasta olisi tieto järjestelmässä. Käytänteet tiedonsiirrolle lapsen siirtymissä luo varhaiskasvatuksen järjestäjä ja siirtymävaiheessa yhteistyö lapsen vanhempien kanssa on lapsen edun mukaista (Opetushallitus, 2022b).

Kieli-, kulttuuri- sekä katsomustietoinen varhaiskasvatus tunnustaa, että jokaisella on oikeus omaan kulttuuriin, kieleen, katsomukseen ja uskontoon. (Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja). Tuloksista voidaan päätellä, että kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tulevan lapsen sosiaalisesti osalliseksi pääsemistä toimintaan tuetaan sekä kotouttavassa varhaiskasvatuksessa että tavanomaisessa päiväkodissa. Tulosten mukaan kotouttavasta varhaiskasvatuksesta ja ylipäätään eri kieli- ja kulttuuri- sekä katsomustaustaoista tulevien lasten osalliseksi pääsemistä tuetaan varhaiskasvatuksessa monin eri tavoin, kuten kuvakorttien ja muiden havainnollistavien asioiden, tukiviittomien ja tulkkauksen avulla.

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus pohtii yhdessä lasten kanssa katsomuksiin, kieliin, uskontoihin ja kulttuurisiin perinteisiin, tottumuksiin, juhliin ja tapoihin liittyviä kysymyksiä. (Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja, i.a.). Tuloksissa tuli esille, että lapsen kielen ja kulttuurin huomiointi luonnollisena osana varhaiskasvatuksen arkea tuki lapsen osalliseksi pääsemistä esimerkiksi oman kielen satuhetkiä järjestämällä, oman maan lippuja esillä pitämällä ja kannustamalla oman kielen käyttöön. Tuloksissa lasten eri katsomustaustojen huomiointi ei ollut niin selkeästi esillä kuin lasten eri kieli- ja kulttuuritaustojen huomiointi. Tuloksissa näkyi myös lapsen sensitiivisen kohtaamisen ja aloitteisiin vastaamisen sekä lapsen tunteiden sallinnan tärkeys osana lapsen sosiaalisesti osalliseksi pääsyä riippumatta hänen kielitasostaan.

Kotouttamisesta puhuttaessa on vahvistunut viime vuosina käsitys siitä, että suurta osaa kotoutumisen edesauttamisesta ei voida varsinkaan termin laajemmassa merkityksessä toteuttaa onnistuneesti tavoilla, jotka kohdistuvat yksinomaan maahan muuttaneisiin ja pahimmillaan ovat muusta yhteiskunnasta irrallisia ja erityisiä toimia. Tarvitaan valtavirtaistamista sekä sitä, että maahanmuuttoon ja maahan muuttaneisiin ihmisiin liittyvät kysymykset ja heihin kohdistetut toimet kytketään yhteiskunnan normaaleihin prosesseihin ja siten esimerkiksi peruspalveluihin, jotka on kaikille tarkoitettuja. (Saukkonen, 2020.)

Haastateltavien kertomusten perusteella sekä teoratiedon pohjalta voidaankin todeta, että kotouttavasta varhaiskasvatustoiminnasta siirtyvän lapsen kohdalla

suomea äidinkielenään puhuvien ikätovereiden merkitys on suuri kotoutumisen edistämiseksi. Lisäksi se, että kieltä opetellaan sekä suuntaan että toiseen, ilmentää puolin ja toisin vastavuoroisuutta vieraskielisten ja suomea äidinkielenään puhuvien kesken.

Haastatteluista ilmeni, että varhaiskasvatuksen arjessa lapsen kieltä, kulttuuria ja katsomusta tuotiin esille eikä lapsen äidinkieltä pyritty vaijentamaan vaan päinvastoin siitä koettiin olevan hyötyä myös uuden kielen oppimisen kannalta. Lapsen oman äidinkielen osaaminen koettiin varhaiskasvatuksessa antavan pohjan myös muulle kielen oppimiselle.

Monikielisyys yhteiskunnassa rikastuttaa koulutuksen näkökulmasta, mutta myös älyllisesti ja kulttuurisesti. Yhteiskunnan osaamispotentiaalin kasvaessa ja koulutustason noustessa myös kulttuurien välinen ymmärrys ja yleinen hyvinvointi lisääntyvät ja elintaso paranee. Kielellinen monimuotoisuus yhteiskunnan näkökulmasta tuo siis monella tavalla lisäarvoa sekä laajentaa siihen liittyviä toimintamahdollisuuksia. (Latomaa ym., 2016, s. 19–20.)

7.2 Eettiset lähtökohdat ja luotettavuus

Eettisyydellä viitataan siihen, että koko tutkimuksen ajan tutkija on edennyt eettisiä periaatteita noudattaen. Tällä tavoin tutkijan käyttämät menetelmät ja analyysitavat täyttävät kriteerin niin, että näitä menetelmiä ja analyysitapoja voisi käyttää ohjenuorina missä tahansa hyvin tehdyssä tutkimuksessa. Lisäksi tutkimuksen tulee pyrkiä aikaansaamaan myönteisiä asioita tutkimuksen kohteena oleville eikä siitä saa aiheutua haittaa tutkimukseen liittyville tahoille tai sen kohteena oleville. (Puusa & Juuti, 2020, s. 175.)

Noudatimme opinnäytetyön tekemisen kaikissa vaiheissa Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston määäämiä eettisiä suosituksia, joita myös Diakonia-ammattikorkeakoulussa noudatetaan. (ks. Arene, 2020.) Kerroimme asianomaisille tutkimuksen aineiston keräämisestä ja sen käyttötarkoituksesta. Haimme lupaa tutkimuksemme toteuttamiselle Turun kaupungilta ja pyysimme suostumukset

tutkimukseen osallistumiseen myös organisaatioilta, joiden henkilöstöä haastatelimme sekä haastateltavilta itseltään. Lähetimme haastateltavillemme saatekirjeen (Liite 2.), jossa kerromme tutkimuksen osallistumisen vapaaehtoisuudesta, luottamuksellisesta tietojen käsittelystä ja heidän anonymiteettinsä säilyttämisestä. Halutessaan osallistumisen tutkimukseen oli mahdollista keskeyttää tai peruuttaa ja jonka mahdollisuudesta kerroimme heille. Kerroimme saatekirjeessä myös haastattelun kestosta ja toteutustavasta sekä kysymme haastateltavilta luvan haastattelujen tallentamiseksi. Säilytimme aineistot vain meidän saatavillamme Diakin SharePoint alustalla olevassa yksityisessä kansiossa ja poistimme ne niiden käsittelyn jälkeen kokonaan.

Eettisesti hyväksyttävä ja luotettava sekä tuloksellisesti uskottava tieteellinen tutkimus edellyttää tutkimuksen tekemistä hyvän tieteellisen käytännön mukaan. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tallennettaessa ja esittäessä tutkimustuloksia sekä tutkimuksen ja tulosten arvioinnissa. Eettisesti kestävät menetelmät tutkimuksessa sekä muiden tutkimuksen tekijöiden kunnioittaminen asianmukaisin viittauksin ja arvон antaminen heille kuuluvat hyvään tieteelliseen käytäntöön. Vaatimusten mukainen suunnittelu, toteutus sekä raportointi ja tarvittavien tutkimuslupien hankinta ovat myös osa hyvää tieteellistä käytäntöä. Lisäksi ennen tutkimuksen aloittamista tulee sopia oikeudet, periaatteet, vastuut sekä velvollisuudet ja aineiston säilyttämisestä sekä käyttöoikeuksista tutkimukseen osallistuvien kesken. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s.6–7.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta käsittelevät pohdinnat voidaan esittää seuraavan kolmen käsitteen avulla: luotettavuus, eettisyys ja uskottavuus. Itsestään selvää on, että nämä käsitteet ovat kytkeytyneenä toisiinsa ja ovat kokonaisuuksina abstrakteja ja vaikeaselkoisia. Lisäksi näitä käsitteitä ei ole helppoa määritellä yksiselitteisesti, mutta niistä yhdenkin ontuessa koko tutkimukselta putoaa pohja pois. (Puusa & Juuti, 2020, s. 175.) Tutkimuksen luottamuksellisuus on tutkimuksen teon periaatteellinen lähtökohta. Tutkimuksen luottamuksellisuutta lisää tutkittaville annettavien lupauksen noudattaminen aineiston käsittelystä ja käytöstä. (Mäkinen, 2006, s.148–149.)

Toimintamme oli tutkittaville antamiemme lupausten mukaista keräämiemme tutkimusaineistojen käsittelyssä. Opinnäytetyön luotettavuutta pyrittiin vahvistamaan kattavan teorian tiedon ja luotettavan lähdemateriaalin kokoamisella aiheesta ja valitsemalla perustellut menetelmät ja lähestymistavat tutkimuksen toteuttamiseksi luotettavasti. Lisäksi tutkimuksen luotettavuutta edistettiin kertomalla tarkasti ja totuudenmukaisesti tutkimuksen toteuttamisen vaiheista.

Uskottavuudella viitataan siihen, missä määrin tutkimuksen kohteena olevat, tutkimusta lukevat kollegat ja suurempi yleisö hyväksyvät tutkimuksesta saadut tulokset tosiksi sekä luottavat, että tutkimusaineisto on asianmukaisesti kerätty ja huolellisesti analysoitu. Luotettavuudella tarkoitetaan, että tutkija uskottavin perusteluin vakuuttaa lukijan omasta ammattitaidostaan eli siitä, että tutkija on pystynyt valitsemaan sekä käyttämään oikeanlaisia lähestymistapoja, perusteluja ja menetelmiä tutkimusongelman ratkaisemiseksi ja tutkimuksen toteuttamiseksi. (Puusa & Juuti, 2020, s. 175.)

Kunnioitimme tutkijoina tutkittavien henkilöiden itsemääräämisoikeutta ihmisarvoa kertomalla tutkimuksen tarkoituksesta, sisällöstä ja tietoturvan toteutumisesta sekä haastatteluihin osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Perehdyimme enakkoon tutkimaamme aiheeseen ja tutkimusympäristöön ja niin vältimme aiheuttamasta haittaa tutkimallemme ihmisille tai yhteisöille. Aineiston keruun ja analyysin -menetelmät valitsimme harkitusti ja perustellen tutkimuksellemme. Toimimme suunnitelmallisesti ja vastuullisesti sekä olimme tietoisia, mitä aioimme tutkimuksessamme tehdä. Aiheen ja haastateltavat valitsimme tutkimuksellemme perustellusti. Opinnäytetyön raportin kirjoitimme totuudellisesti ja kirjoitimme raporttiin vain niitä asioita, joita on luvallista julkaista. Kerroimme tutkimuksen etenemisestä niin, miten se todellisuudessa tapahtui ja sisällytimme kertomukseen yksityiskohdat siinä aikajärjestyksessä, kuin ne tapahtuivat. Selvitimme, mitä asioita ja millä tasolla voimme työelämäyhteistyötahoistamme raportissamme kertoa. Kriittisesti valitsimme lähteet ja lähdeviitteet merkitsimme asianmukaisesti.

7.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Tuloksista voisi teoriaan peilaten sanoa, että kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus on nähtävissä varhaiskasvatuksen työkentällä varhaiskasvatuksen arjessa. Nivelvaiheessa tapahtuvasta pehmeästä laskusta ollaan varhaiskasvatuksen työssä tietoisia ja sitä halutaan varhaiskasvatuksen työkentällä toteuttaa. Kasvunkansio pedagogisena dokumenttina näyttäisi toimivan tukena siirtymissä ei varhaiskasvatuksen paikkojen välillä. Vastuu lapsen osallisuuden ja kielen kehityksen sekä turvallisuuden tunteen edistämisessä ovat sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnalla myös vanhemmilla. Varhaiskasvatuksessa työntekijän omalla osaamisella, motivaatiolla ja ymmärryksellä sekä resursseilla on merkitystä lapsen siirtyessä uuteen päiväkotiin. Se, miten kotouttava varhaiskasvatus ja vastaanottava päiväkoti viestivät keskenään, vaikuttaa siihen, tiedetäänkö lapsen kotouttavan varhaiskasvatuksen taustasta.

Lapsen osallisuuden vahvistamisella ja erityisesti mahdollisimman pian siirtymästä tapahtuvalla ryhmäytymisellä voidaan parhaiten tukea lapsen kielen kehitystä ja hyvinvointia varhaiskasvatuksessa. Lapset oppivat kielen nopeasti ja kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tuttujen laulujen, lorujen ja kirjojen käyttäminen voi helpottaa lapsen sopeutumista uuteen päiväkotiin. Jotta lasta voidaan tukea mahdollisimman yksilöllisesti nivelvaiheen aikana ja sen jälkeen, on lapsesta hyvä olla tietoa vastaanottavassa päiväkodissa vähintään kotouttavasta varhaiskasvatuksesta saadun kasvunkansion ja alkukeskustelun muodossa. Kaikista lapsista kotouttavassa varhaiskasvatuksessa ei kuitenkaan voida pitää kirjaa, mikäli vanhemmat siirtyvät muualle ilmoittamatta varhaiskasvatuksen työntekijöille.

Kotouttava varhaiskasvatus valmistaa lasta päiväkotiin siirtymisessä ja parhaimmillaan se helpottaa päiväkotiin asettumista ja turvallisuuden tunteen vahvistamista nivelvaiheessa, sillä lapsi on jo saanut kokemuksia vieraista aikuisista ja lapsiryhmässä toimimisesta. Kotouttava varhaiskasvatus voi luoda myös vanhemmille kokemuksen sosiaalisesta tuesta ja yhteisöön kuulumisesta, sillä toiminnassa yhdistyy muiden äitien ja lasten kohtaaminen sekä ensikosketuksen saaminen varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksen työntekijöihin. Lisäksi

kotouttava varhaiskasvatus luo hyvän pohjan kielen kehitykselle myöhemmässä vaiheessa, kun lapsi on altistunut uudelle kielelle jo kotouttavassa toiminnassa.

Tutkimuksen perusteella aiheita mahdolliseen jatkotutkimukseen nousi useita. Koska kotouttava varhaiskasvatustoiminta Suomessa on vielä melko hajanaista ja alueellisesti vaihtelevaa, olisi siitä saatava tutkimustieto kehittämistyön kannalta hyödyllistä. Tietoa myös yleisesti kotouttavan toiminnan laajuudesta ja organisoinnista eri kunnissa sekä eri sektoreiden vastuualueista siihen liittyen olisi hyvä saada lisää, jotta kotouttamispolitiikkaa voitaisiin mahdollisesti kehittää. Lisäksi hyödyllistä olisi saada tutkimustietoa siitä, millaisia yhteiskunnallisia ja sosiaalisia vaikutuksia onnistuneilla kotouttamiseen tähtäävillä toimintamuodoilla on ja miten niitä voisi kehittää myös valtakunnallisella tasolla. Kehittämistyöhön liittyviä ideoita ja jatkotutkimusaiheita aiheen ympäriltä nousi myös liittyen kirjaimiskäytäntöihin, kotouttavassa toiminnassa mukana olleiden lasten seurantaan ja toiminnan pitkäaikaisvaikutuksiin, huoltajien kokemuksiin kotouttavasta varhaiskasvatuksesta, lapsen turvantunteen vahvistamiseen päiväkodissa sekä kommunikaatiomenetelmiin ja osallistavien menetelmien käyttöön ja kehittämiseen.

Opinnäytetyöstä saatava tieto viedään tiedoksi työelämäyhteistyökumppanille sekä varhaiskasvatuksen ja kotouttavaa toimintaa järjestäville toimijoille Turussa opinnäytetyön valmistuttua keväällä 2023 tiedottamalla asiasta ensisijaisesti suoraan sähköpostitse ja linkkaamalla opinnäytetyötä niille toimijoille, jotka toimivat varhaiskasvatuksen kentällä kehittämis- ja johtamistehtävissä. Opinnäytetyön yhteistyöhön osallistuneita tahoja on tiedotettu jo ennalta siitä, milloin ja missä opinnäytetyö julkaistaan.

7.4 Ammatillinen kasvu

Sosiaalialan osaamista kuvaavia kompetensseja ovat asiakastyön osaaminen, sosiaalialan eettinen osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen sekä kehittämis- ja innovaatio-osaaminen. Sosionomi (AMK) -

tutkintoon johtavassa koulutuksessa perusta on monitieteisyydessä ja oppiminen toteutuu moniammatillisissa oppimisympäristöissä. Sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavassa koulutuksessa tietoperusta rakentuu yhteiskunta- ja kasvatustieteiden ympärille. (Arene, 2017.)

Tutustuimme useiden kotouttavassa toiminnassa toimivien tai toiminnassa aikaisemmin mukana olleiden varhaiskasvatuksen ammattilaisten kautta kotouttavaan varhaiskasvatukseen ja sen toiminnan sisältöön ja taustoihin. Haastattelujen toteuttaminen ja aineiston analysointi vahvistivat osaamistamme tutkimuksellisen työn näkökulmasta. Teoriatiedon kokoaminen opinnäytetyön alkuvaiheesta asti kasvatti tietämystämme aiheista liittyen varhaiskasvatukseen, moninaisuuteen ja monikulttuurisuuteen. Kotoutumisen eri vaiheisiin tutustuminen ja kotouttamispolitiikan tämänhetkiseen tilanteeseen perehtyminen antoi meille uutta tietoa monikulttuurisuustyöstä Suomessa ja näkökulmaa sosiaalialan työhön ja tulevaisuuden kehittämis- ja innovaatio-osaamiseen.

Opinnäytetyön avulla tietoperusta kieli- kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen toteuttamisesta vahvistui. Tutkimuksessa haastateltavien kokemukset lisäsivät käytännön tietoa ammatillisten menetelmien käytöstä monikulttuurisissa ja moninaisissa ympäristöissä. Tieto kotouttavan varhaiskasvatuksen olemassaolosta ja sen toimintaan syventyminen antoi ymmärrystä monikulttuurisuutta tukevasta ja kotoutumista edistävästä avoimen varhaiskasvatuksen muodosta. Työskennellessä sosionomina tai varhaiskasvatuksen opettajana monikulttuurisessa ympäristössä on hyvä tuntee eri mahdollisuudet muualta kuin Suomesta tulevien asiakkaiden palvelut esimerkiksi lapsille.

Tutkimus vahvisti lapsen kohtaamisen ja osallisuuden tukemisen tarpeellisuutta sosionomin tai varhaiskasvatuksen opettajan työssä. Erilaisilla pedagogisilla keinoilla voidaan vahvistaa lapsen osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksessa tuli esille yhteistyön tärkeys lapsen huoltajien kanssa lapselle merkityksellisissä varhaiskasvatuksen vaiheissa, kuten siirtymissä kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin tai siirtymissä varhaiskasvatuksen sisällä. Erityisesti varhaiskasvatuksen opettajana kasvatusyhteistyö on olennainen osa ammatillista osaamista.

Opinnäytetyön tekeminen parityöskentelynä sekä yhdistämällä kahdet sosionomitutkinnon suuntaavat opinnot yhteen kokonaisuuteen vahvisti vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja ja antoi varmuutta myös itsensä johtamiseen opinnäytetyön tekemisen eri vaiheissa. Teoriatiedon kokoaminen ja käytännön tutkimuksen toteuttaminen työelämästä saadun yhteistyökumppanin kanssa kehitti osaamistamme sosiaalialan kehittämistyöstä ja tuki osaamistamme moniammatillisesta yhteistyöstä.

LÄHTEET

- Ahonen, L. (2017). *Vasun käyttöopas*. PS-kustannus.
- Ahonen, L. & Roos, P. (2021). *Untuvikot. Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka*. PS-kustannus.
- Arene. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. (2017). *Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä*. Saatavilla 19.11.2022.
https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?_t=1526901428
- Arene. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. (2018). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Saatavilla 19.11.2022.
https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382
- Arvola, O. (2021). *Varhaiskasvatus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistajana*. [Väitöskirja, Turun yliopisto]. Turun yliopiston julkaisuja. https://research.utu.fi/converis/portal/detail/Publication/58137584?lang=fi_FI
- Arvola, O., Lastikka, A-L. & Reunamo, J. (2017). Increasing immigrant children's participation in the Finnish early education context. *The European Journal of Social & Behavioural Sciences*, 20(3), 2548-2548. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229240/ejsbs223.pdf?sequence=1>
- Bove, C. & Sharmahd, N. (2020). Beyond invisibility. Welcoming children and families with migrant and refugee background in ECEC settings. *European Early Childhood Education Research Journal*. 28(1), 1-9, DOI: <https://doi.org/10.1080/1350293X.2020.1707940>
- Dived. (i.a.). *Kulttuuritietoisuus*. Saatavilla 15.10.2022 <https://dived.fi/kulttuuritietoisuus/>
- Dusi, P., Steinbach, M. & Falcon, I. (2014). *Integration in Italian Primary Schools: Immigrant Children's Voices*. *The European Journal of*

- Social and Behavioural Sciences*. Saatavilla 19.10.2022.
<https://www.europeanpublisher.com/en/article/10.15405/ejsbs.123>
- Eerola-Pennanen, p., Lipponen, S. & Turja, L. (2022). Yhdenvertaisuus ja moninaisuus. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.), *Valloittava varhaiskasvatus: Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. (3.p., s.199–209). Vastapaino Oy.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Eskola, J. (2018). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Raine Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2* (s. 219–223). PS-kustannus 2018.
- Halme, K. & Vataja, A. (2011). *Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus*. Tammi.
- HE 208/2022. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi HE 208/2022. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2022/20220208#footnote-77-ref>
- Heckmann, F. (2005). *Integration and Integration Policies*. *European Forum for Migration Studies*. Institute at the University of Bamberg. Saatavilla 18.10.2022 https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/19295/ssoar-2005-heckmann-integration_and_integration_policies.pdf?isAllowed=y&lnkname=ssoar-2005-heckmann-integration_and_integration_policies.pdf&sequence=1
- Honko, M. & Mustonen, S. (2020). Miten monikielisyys ja kielitietoiset toimintatavat koetaan varhaiskasvatuksessa? *Jecer*. 9(2), 522-550.
<https://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2020/12/Honko-Mustonen-Issue9-2.pdf>
- Honkanen, V. & Rantonen, J. (2018). Alle kouluikäisten turvapaikanhakijalasten suomen kielen oppimisen tukeminen vastaanottokeskuksen varhaiskasvatuskerhossa. Teoksessa L. Karlsson, A-L. Lastikka & J.Vartiainen (toim.), *KOTO – kohtaamista taidolla ja taiteella: Kielten ja kulttuurien yhteisöllistä oppimista ja kotoutumista* (s.93–101). Itä-Suomen yliopisto
- Juhila, K. (2021). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere:

Yhteiskuntatieteellinen tietojärjestö. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/#Sitoutuminen-lahelle-menevaan-tarkasteluun>

- Junttila, R., Rehn, C., Costiander, K., Kahiluoto, T. & Alila, K. (2020). *Turvapaikkaa hakevat ja paperittomat lapset sekä S2/R2 -opetus varhaiskasvatuksessa* [Tiivistelmä]. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2020:24. Saatavilla 3.10.2022. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/turvapaikkaa_hakevat_ja_paperittomat_lapset_seka_s2_r2_opetus_varhaiskasvatuksessa.pdf
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Suomen yliopistopaino Oy. T. Makkonen (toim.)
- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Suomen yliopistopaino Oy.
- Kangas, J., Lastikka, A-L. & Karlsson, L. (2021). *Voimauttava varhaiskasvatus* (1.p.) Otava.
- Karila, K., Lipponen, L. & Pyhältö, K. (toim.). (2013). *Päiväkodista peruskouluun - Siirtymät varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetuksen rajapinnoilla*. [Opetushallitus, Raportit ja selvitykset 2013:17]. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/paivakodista_peruskouluun_2.pdf
- Katsarova, I. (2019). *Multilingualism: The language of the European Union*. European Parliamentary Research Service. Saatavilla 18.10.2022 [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/642207/EPRS_BRI\(2019\)642207_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/642207/EPRS_BRI(2019)642207_EN.pdf)
- Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja. (i.a.). Vantaa. Saatavilla 15.10.2022 <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Kieli-%2C%20kulttuuri-%20ja%20katsomustietoisen%20varhaiskasvatuksen%20k%C3%A4sikirja%202021.pdf>
- Kuittinen, S, & Isojärvi, S. (2013). Vanhemmuus ja pienten lasten hoiva eri kulttuureissa. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä

- (toim.), *Olemme muuttaneet – ja kotoudumme: Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä.* (s.78–95.) Väestöliitto, Monikulttuurinen osaamiskeskus.
- Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (2020). Äänteelliset taidot. Teoksessa E. Niemitalo-Haapola, S. Haapala, & S. Ukkola (toim.) *Lapsen kielikehitys: Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys.* (s.59–75).
- Kunnas, K. & Goncalves, S. (2022). Kielinuppu – Laulaminen lapsen kielellisen kehityksen tukena. Teoksessa I. Ruokonen (toim.), *Ilmaisun ilo: Käsitelmä 0–8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen.* (2.p., s.279–290). PS-kustannus.
- L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386#L1P3>
- L 540/2018. Varhaiskasvatustilaki 13.7.2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Latoma, S., Saukkonen, P. & Sriealiute-Norho, V. (2016). *Monikielisyys on luovuutta! Tutkimus monikielisyyden ja taiteen yhdistämisestä.* Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämässätiö Cupore. Saatavilla 18.10.2022 <https://www.cupore.fi/images/tiedostot/monikielisyys-on-luovuutta.pdf>
- Malinen, H. (2019). *Anna lapselle ääni: Kieli ja kultuuritietoisuuden voima varhaiskasvatuksessa.* PS-kustannus.
- Martin, M. (2016). *Monikielisyys muutoksessa.* Kieliverkosto. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla 18.10.2022 <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2016/monikielisyys-muutoksessa>
- Mård-Miettinen, K. & Vaarala, H. (2016). *Lapset, vanhemmat ja kasvattajat monikielisuuden pyörteissä.* Kieliverkosto. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla 18.10.2022 <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2016/lapset-vanhemmat-ja-kasvattajat-monikielisuuden-pyorteissa>
- Mäkinen, O. (2006). *Tutkimusetiikan ABC.* Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

- Ojala, M. (2020). *Perusteita ja haasteita varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulun alun kehittämiseksi erityisesti lapsen oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta*. Unigrafia.
- Opetushallitus. (2022a). *Suomi toisena kielenä -opetus*. Saatavilla 3.10.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/suomi-toisena-kielena-opetus>
- Opetushallitus. (2022b) *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Määräykset ja ohjeet 2022:2a*. Saatavilla https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf
- Paavola, H. (2007). *Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä*. [Helsingin yliopisto, tutkimuksia 283].
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, A., & Juuti, P. (toim.). (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 155). Gaudeamus.
- Puusa, A., & Juuti, P. (toim.). (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Santamäki-Vuori, T. (2020). Esipuhe teoksessa *Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik –tutkimus 2018-2019*. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla 12.10.2022 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139210/URN_ISBN_978-952-343-034-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Saukkonen, P. (2020). *Suomi omaksi kodiksi. Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet*. Gaudeamus.
- Smolander, S. (2020). Monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kasvaminen. Teoksessa E. Niemitalo-Haapola, S. Haapala, & S. Ukkola (toim.) *Lapsen kielenkehitys: Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys*. (s.337–359). PS-kustannus, Keuruu 2020
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (2022). *Kotoutuminen ja osallisuus*. Saatavilla 19.10.2022 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moni-naisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>
- Tilastokeskus. (i.a.-a). *Maahanmuuttajat ja kotoutuminen*. Saatavilla 18.10.2022. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>

- Tilastokeskus. (i.a.-b). *Ulkomaalaistaustaiset*. Saatavilla 13.10.2022.
<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset.html>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi* (s. 122–125). Tammi.
- Turku. (2021). *Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma*. Varhaiskasvatus- ja perusopetusjaosto 2021. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma_002.pdf
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyn käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012*. Saatavilla https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2021a). *Kotoutuminen ja pakolaisten vastaanotto*. Saatavilla 3.10.2022. <https://kotoutuminen.fi/kotoutuminen-ja-pakolaisten-vastaanotto>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2021b). *Perheen kotoutumissuunnitelma*. Saatavilla 3.10.2022. <https://kotoutuminen.fi/perheen-kotoutumissuunnitelma>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2021c). *Kotoutumisen sanasto yhdenmukaistaa kotoutumiseen liittyvien käsitteiden käyttöä*. Saatavilla 15.10.2022 <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/kotoutumisen-sanasto-yhdenmukaistaa-kotoutumiseen-liittyvien-kasitteiden-kayttoa>
- Ulkuniemi, S. & Laiho, S-M. (2022). Lapsen tuki rakentuu laadukkaalle inklusiiviselle varhaiskasvatukselle. Teoksessa N. Heiskanen & M. Syrjämäki (toim.), *Pienet tuetut askeleet: Varhaiskasvatuksen uudistuva tuki ja kehittyvät käytännöt* (s.82–82). PS-kustannus.
- Vantaa. (i.a.). *Varhaiskasvatuksessa aloittaminen*. Saatavilla 15.10.2022 <https://www.vantaa.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksessa-aloittaminen>
- Väljjarvi, J., Mannonen, J., Huttunen, O., Ojanen, H. & Koskelo, W. (2018). *Maailma muuttuu – Muuttuuko koulukin?* Docnedo.

LIITE 1. Haastattelukysymykset

Siirtymisen vaiheet

Mitä tietoa kotouttavasta varhaiskasvatuksen toiminnasta teillä on?

Miten valmistaudutte, kun kotouttavasta toiminnasta tulee lapsi päiväkodin lapsiryhmään?

Siirtymisessä lapsen tukeminen

Miten kotouttavassa varhaiskasvatuksessa / päiväkodissa tuetaan lapsen siirtymää?

Miten kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tulevan lapsen tuleminen ryhmään eroaa muualta tulevan lapsen tulemiseen?

Miten siirrossa huomioidaan lapsen osallisuus ja kuulluksi tuleminen?

Miten monikielisen lapsen kielenkehitystä tuetaan?

Työntekijöiden kokemukset siirtymistä

Miten kotouttavasta toiminnasta tulevat lapset huomioidaan varhaiskasvatuksen arjessa?

Miten ylläpidetään ja huomioidaan lapsen kieltä ja kulttuuria?

Millaisia haasteita kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkohtiin siirtyminen sisältää lapsen, vanhemman ja varhaiskasvatuksen työntekijän näkökulmasta?

Millaisia onnistumisia on tapahtunut kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tulevien lasten kanssa?

LIITE 2. Saatekirje

Hei,

Olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä monikulttuurisuuteen ja varhaiskasvatukseen liittyen. Opinnäytetyömme aihe käsittelee Turussa kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavanomaiseen päiväkotiin siirtyvien lasten siirtymisprosessia varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmasta.

Tarkoituksenamme on saada haastattelujen avulla tietoa siitä, millaisia vaiheita lapsi kohtaa siirryessään kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tavalliseen päiväkotiin ja miten prosessia voidaan tukea niin, että siirtyminen tapahtuu mahdollisimman sujuvasti. Haluamme tietää, millaisia kokemuksia Turun varhaiskasvatuksen työntekijöillä on kotouttavasta varhaiskasvatuksesta tulneiden lasten sopeutumisesta tavanomaiseen päiväkotiin ja millaisia haasteita tai kehittämiskohteita siirtymisprosessi sisältää.

Olemme sitoutuneita salassapitovelvollisuuteen ja sosiaalialan ammattieettisiin ohjeisiin. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Haastattelut käsitellään nimettömänä. Haastattelut toteutetaan kevään ja syksyn 2022 aikana etäyhteyksiä hyödyntäen tai paikan päällä tilanteesta riippuen. Lähetämme haastatteluun osallistuville kysymykset myös etukäteen. Haastattelu kestää arviomme mukaan noin 30–45 minuuttia. Tutkimuksen toteuttamiseen on saatu Turun kaupungilta tutkimuslupa.

Opinnäytetyömme julkaistaan arvion mukaan Theseuksessa alkuvuodesta 2023 ja siitä välitetään tietoa myös varhaiskasvatuksen kentälle Turussa.

Ystävällisin terveisin,

Annukka Saulio ja Johanna Oikari